slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

LETNIK XXXIII. — VOLUME XXXIII. JUL — AVG 1982 - PUBLISHED MONTHLY BY: SLOVENIAN NATIONAL FEDERATION OF CANADA, 646 EUCLID AVE., TORONTO, ONT., KANADA, M6G 2T5 ŠTEV. 7-8. — No. 7-8.

SEDAJ SE DEL SLOVENSKE CERKVE NEKRITIČNO PRILAGAJA NAŠI DRUŽBENI STVARNOSTI, SICER V DOBRI VERI, DA BI KORISTIL CERKVI IN DRUŽBI, NI PA TO TEMELJNA USMERJENOST VEČINE CERKVE NA SLOVENSKEM.

SLOVENSKA CERKEV BI MORALA BOLJ ZAVESTNO IN ODLOČNO STATI NA STRANI SVOBODE ZATO, KER JE SVOBODA OD BOGA, KO BRANI SVOBODO, BRANI BOŽJO PRAVICO.

(Iz slovenskega verskega tiska v matični domovini)

POZDRAV VSEM UDELEŽENCEM SLOVENSKEGA DNEVA 25. JULIJA 82!

"Socializem mi ni tako jasen danes, kot mi je bil ko sem bil še mlad" (Milovan Djilas, 1982)

Milovan Djilas, znani analist Marksistične idiologije in zadnje čase jugoslovanski oporečnik, je pred kratkim imel razgovor z John B. Oakes, novinarjem New York Times-a, ki ga je ta časopis objavil dne 20 junija t.l. Iz tega razgovora ponatisnujemo par glavnih misli:

V Jugoslaviji je 2 leti po Titovi smrti kriza političnega in gospodarskega značanja. Brez Tita Titov sistem razpada; Djilas ne ve,kje in kedaj se bo ta proces razpadanja končal. Federativna oblast ni uči nkovita, med šestimi Republikami samimi. Režim je monopolističen in autoritativen, demokratične alternative niso dovoljene. Če bi bile, bi Jugoslavija ne bila v nevarnosti. Toda brez liberalizacije sistema je dežela v veliki nevarnosti, da bo končala v kaosu. Režim ni v nevarnosti radi kake organizirane opozicije (te namreč ni z izjemo nekaj oporečnikov), ampak radi krize med tistimi, ki vladajo. To je najbolj očividno v nesoglasju med Republikami, ki se ne morejo zediniti v pogledu zunanje trgovine: kaj bi uvažali in kaj izvažali! Slovenija n.pr. najbolj razvita (Republika), ki zasluži več trde valute kot druge, vključno Hrvaške (z Dalmatinsko obalo in njenim turizmom!), noče zgubiti kontrole nad temi valutami na račun drugih Republik. Če bi Federalna vlada podvzela posebno drastične ukrepe za uveljavljanje svoje volje na tem področju, bo to prineslo resne nemire.

Drugi problem je Kosovo in tamkajšnji Albanski živelj, ki zahteva status Republike (seveda s pravico odcepitve, ki je Republikam zagotovljena v Ustavi). Nadalje bolgarska zahteva (ki jo podpira Sovjetska Zveza), da jugoslovanska Republika Macedonija spada k Bolgariji. Še drugi problem je tendenca slabljenja Titovega političnega centralizma. Ta se slabi na račun bolj avtonomne uprave posameznih Republik, katerega posledica bo, da bo vsaka Republika razvila svoj svojski notranji sistem, ki bo medsebojno bistveno različen med Republikami. Organizacija industrije, kakor tudi oblika in moč delavske samouprave se bo spremenila. Končno pa se tudi struktura komunistične Partije same. Ta že danes ni ideološko enotna (kar ni čudno, ko celo ideolog Djilas sam priznava, da mu danes - na stara leta (71 let) -ni več tako jasno kaj socializem je in kaj ni, kot mu je bilo "jasno", ko je bil še mlad).

Ekonomsko je dežela v težavah. Življenjski standard v zadnjih treh letih se je jasno znižal. Inflacija je visoka - najmanj 40% letno, nezaposljenost je 12% in še narašča, posebno med visoko kvalificiranimi delavci in izobraženci.

Kakšna je po Djilasu rešitev iz ekonomske krize? Malo več privatnega sektorja, več povdarka na tržno gospodarstvo, čeprav Djilas prizna, da to ne diši preveč po Marksizmu, o katerem je mnenja, da je zmotljiv na več področjih; Marksizem je n.pr. trdil, da je sposoben končati mednarodne konflikte. Pa poglejmo Vietnam, Kambodijo, Etiopijo, Somalijo itd. Učil je, da bo odpravil pojem države. Toda pod komunizmom postaja institucija države močnejša in močnejša, v njej pa priviligirano birokracijo.Poglejmo n.pr. samo Jugoslavijo, kjer imamo enega birokrata za vsake tri produktivne delavce.

Da v Jugoslaviji ni civilnih svoboščin dokazuje dejstvo, da je trenutno v ječah najmanj 1000 političnih jetnikov, 6000 državljanom so pa oblasti odvzele iz političnih razlogov potne liste. V pogledu teh svoboščin Jugoslavija procentualno ni dosti boljša od Sovjetske Zveze.

Kaj misli o Poljskih dogodkih in stališču, ki ga je do teh dogodkov zavzelo vodstvo ZDA. Djilas je mnenja, da so razmere in pogoji na Poljskem precej drugačni kot v Jugoslaviji. Zato verjetno Jugoslavija ne bo sledila Poljski (Bog ve zakaj je spremenil o tem svoje mnenje, ko je še pred nekaj meseci izjavil, da bo Poljski sledila Jugoslavija; glej S.D. mesec januar 1982). Razlogi, ki jih Djilas navaja za svojo trditev so prvič ker Cerkev v Jugoslaviji nima takega vpliva kot na Poljskem, drugič so pa narodne ambicije v Jugoslaviji močnejše kot razredne tendence. Prebivalstvo v Jugoslaviji ni naklonjeno k razredni borbi kot na Poljskem. Jugoslavija nima delavskih gibanj, čeprav bi bilo dobro, da bi imela delavske unije ali celo neodvisna združenja izobražencev.

Djilas trdi, da je politika ZDA do Poljske pravilna, čeprav ne dovolj efektivna. Reaganova zunanja politika je boljša kot Carterjeva, ki je bil dober le za človeške pravice. Sedanja politika ZDA je bolj praktična, bolj realna, bolj kritična do SZ. Carter je podcenjeval Sovjetsko Zvezo, tudi Nixon.

Čeprav je Djilas sam proti jedrnemu orožju, je mnenja, da dokler ga imajo Sovjeti, je potrebno da ga imajo tudi ZDA. Pod Reaganovo administracijo se Jugoslovani počutijo bolj varne. Če bi SZ intervenirala v Jugoslaviji, bi ZDA vsaj ne bile nezainteresirane. Carter bi protestiral in molil k Bogu naj reši Jugoslavijo.

Opomba uredništva: Seveda je Djilas previdno zamolčal vedno večjo gospodarsko odvisnost Jugoslavije od SZ. Prav tako se ni dotaknil tega, o čemer se je na skrivnostnih obiskih, Gromikovega v Beogradu in Ljubiča v Moskvi, o bodočnosti Jugoslavije razpravljalo.

Še ena slika udeležencev uspešnega drugega festivala slovenske folklore v Ameriki. 3. in 4. julija na Slovenski Pristavi v Geneva parku - Ohio - ZAD je žel uspehe, ki so jih udeleženci zaslužili. Na sliki nastopajoči iz Clevelanda.

Kaj storiti v počitnicah?

Če si v Torontu, lahko v enem popoldnevu obiščeš „Black Creek Village", kjer ti postrežejo s stvarmi iz pretekle in polpretekle dobe. V tako imenovani „Burwick hiši" ti postrežejo s svežim pecivom, kot je to bilo pred 150 leti.

Prav tako lahko občuduješ kovača, ki čisto po stari metodi izpred 150 let kuje in nabija tnalo.

V Fort York utrdbi blizu prostorov mednarodnega razstavišča pa ti študentje v uniformah „od včeraj" prikažejo strumno korakanje in vojaške vaje iz časa, ko smo še bili v vojnem stanju z ZDA.

Za vse to ti ni treba „potovati" predaleč! Vse za razvedričo vseh članov družine!

The Selection Component in Canadian Immigration

By: DR. J. KAGE

"JIAS News" 1982 NO. 2

From the very dawn of Canadian history selection of people admitted to settle in the country has been a distinct feature of Canadian life.

The first indication of the selective approach dates back to 1627, when the Company of New France was charged with colonizing the new territory. England and France were at war, and, at that time, it was decreed that only Catholics of French stock should be admitted. The settlement of New France received greater impetus during the regime of Jean Talon, the first Canadian Minister of Employment, Trade and Commerce, who encouraged the selective immigration of healthy young men and women, artisans and tradesmen.

The selective process continued during the period of almost open immigration which coincided with the territorial expansion of Canada, the establishment of the Dominion of Canada in 1867, and of the CPR railway which spanned Canada from Halifax to Vancouver. The vast unpopulated lands induced an active immigration policy. The welcome was extended to immigrants primarily from continental Europe, but was almost closed to others.

The period of open immigration ended with the outbreak of the First World War. After W.W.I. immigration restrictions were introduced. Immigrant admission became a highly selective process. The selection was made according to occupational qualifications or degree of relationship to a Canadian relative. Distinctions were also made between countries of emigration as to the degree of preference. Three categories were established for immigration purposes; preferred, non-preferred and other countries.

A change took place after W.W.II. To fill the expanding needs of Canada's post-war economy, and also to fulfil international obligations towards refugee resettlement, the immigration gates were widened. At the same time, W.L. Mackenzie King, then Prime Minister of Canada, issued a statement which promulgated that: It was the aim of the government to build up the Canadian population by immigration as well as by natural increase; immigrants should be admitted only in accordance with the rate that they could be absorbed; the flow of immigration must not make any fundamental changes in the character of the Canadian population; it was not a fundamental right of any alien to enter Canada.

A re-orientation in the selective process took place in 1962. Two important innovations were introduced: the removal of racial or national preference, and the establishment of the unsponsored category. There were several reasons which prompted the changes; factors which have a continued bearing on the situation today. Among other aspects, it was stressed that the 1962 revisions were guided by the Canadian Bill of Rights and, from the international point of view, the Minister of that time suggested that the new nations of the world would be watching with interest to see how sincere Canada was in applying its immigration policy and the kind of reception the Canadian people would give to the newcomers. The Minister stated: "We have here a golden opportunity — perhaps there may not be too many more — to demonstrate to these people that Canadians, too, realize that the winds of change are blowing. The maturity we show today can reap big dividends for future generations".

Thus the admission of immigrants is an issue which is intertwined with a number of international aspects and domestic considerations. Some of the questions to be answered are: How great is Canada's capacity to receive immigrants? Are Canadians prepared to share with newcomers the inevitable pains of culture shock? How fast should the Canadian population grow? What are Canada's responsibilities towards refugees and other persecuted groups? How can distribution of immigrants be made more equitable among regions, cities and rural areas of Canada? How does immigrant admission affect the Canadian ethno-cultural balance or the concept of multiculturalism?

These are not easy questions to answer. Some of the issues do not lend themselves either to statistical or scientific analysis because, while legitimate in essence, they are elusive empirically and involve distinct questions of values, politics, etc. At the same time the answers must be sought and debated, if an intelligent policy is to be formulated. Nor will any decision satisfy everyone. Immigration is a cardinal ingredient of Canada's social policy, subject to the changing circumstances. Of necessity, the long term goals must consist of reasonable short term ones. It must also be remembered that the issues involved reach beyond the sphere of immigration; it is one of the components in the various political, economic, and social issues that it faces.

Canada's immigration policy is not that of selective purity, but one that suggests it is better to do good than to feel good. It is a policy which attempts to provide for a flexible response to situations, while maintaining a balance between a range of international and domestic considerations. It is this functional approach which for the past decade enabled Canada to respond to the concept of universality, anticipate certain trends and recognize emerging actualities. Canada's posture regarding the admission of immigrants is based on the concept of enlightened self-interest and also humanitarian considerations. Much also depended on the political climate. After all, in the real world, one can only choose available options, not ideal ones.

Canada is the product of immigration. Beginning with the first French settlers and to this present day, immigration has remained a vital part of Canada's life and national policy. Nor can Canadians ignore their common immigrant background. The differences are in degree only: for some, the immigrant experience is personal, for some it relates to the immediate past, while for others, it is inherited.

Važna novica za ontarijske upokojence

S prvim julijem je mesečna podpora ontarijske vlade (poznana kot „gains") bila zvišana za samske na $6.357.36 in za poročene posameznike na $6.021.36, tako da bodo imeli skupno pokojnino samski $529.28 na mesec in poročeni po $501.78 vsak. Za podrobnejše informacije kličite na: 965-8470.

„ANGEL UBOŽNIH", MATI TEREZA

je koncem junija obiskala Winnipeg in Toronto, kjer je govorila na zborovanju „Youth Core", ki se zanimajo za reveže v tretjem svetu in širom sveta.

Haigov naslednik Shultz

● Bogoslovni profesor dr. Franc Rode je bil imenovan za podtajnika vatikanskega tajništva za neverujoče.

Na severu . . .

Terry Fox spomenik so uradno predstavili javnosti 26. junija na tako zvanem razglednem prostoru „Terry Fox Scenic Lookout" blizu Thunder Bay-a. Spomenik kanadskega heroja, ki je tekel od vzhoda proti zahodu z eno leseno nogo je 9. čevljev visoka in ga je naredil kipar Manfred Pirwittz iz Ontaria. (Foto: Geoffrey Frazer)

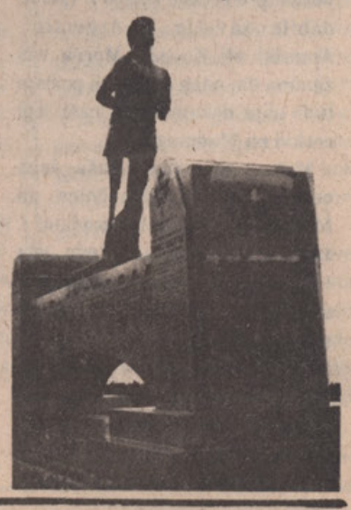

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates

$12.00 per year

$1.00 single issue.

Advertising 1 column x 1" $4.20

MEMBER ETHNIC PRESS ASSOCIATION ONTARIO

CANADA ETHNIC PRESS FEDERATION CEPF

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Ave., Toronto

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado $12.-, za Argentino 750.- pezov, za Brasilijo 180.- kruzeirov, za Anglijo 60.- šilingov, za Avstrijo 160 šilingov, za Avstralijo 10.-avstr. š, za Italijo in Trst 2400.- lir, za Francijo 1800.- frankov.
Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.
Cena za letalsko pošto po predhodnem dogovoru.

FOR ALL YOUR INVESTMENT NEEDS

MILI KUS

(416) 361-2379
RES: (416) 967-9147

Merrill Lynch Royal Securities Limited

P.O. BOX 31
TORONTO DOMINION CENTRE
TORONTO ONTARIO M5K 1C2

$5,000 VAS PRIVEDE BLIŽE K LASTNEMU DOMU

ČE STE NAJEMNIK, TUKAJ JE PODŽIG POSTATI LASTNIK DOMA:

Od sedaj naporej do 30. oktobra 1982 vam ontarijski najemniško-nabavni program nudi brezobrestno posojilo do višine $5000 in za dobo 15 let, če ste bili prebivalec Ontarija vsaj za dobo 12 mesecev, ali če niste nikoli posedali lastni dom. Posojilo se nanaša samo na novo izgrajene hiše.

TAKO DELUJE TA NAŠ PLAN.

Če se odločite kupiti dom, morate narediti minimalno naplačilo 10% nabavne cene. Najemniško-nabavno posojilo (The Renter-Buy Loan) bo v *višini naslednjih* 10% do maksimalne višine $5.000.-. To posojilo mora biti dodano celokupnemu naplačilu. 15-letno, brezplačno posojilo *ni treba* vračati naslednjih 10 let, -odplačilo začne šele v 11 letu.

NABAVNA CENA.

Nabavna cena ne sme presegati vsote $115.000.- v Metro Torontu in v okolici. Drugod po Ontario je maksimalna nabavna cena $90.000.-

DOMOVI KI PRIDEJO V POŠTEV.

Katerakoli hiša ki je primerna za stalno bivanje preko vsega leta, pa še ni bila v uporabi kot taka za stalno prebivanje. To vključuje „condominiums", „mobile homes" in „owner-built units". Domovi, ki so v preprodaji ne pridejo v poštev.

LJUDJE, KI PRIDEJO V POŠTEV

Posamezniki in poročeni lahko zaprosijo, toda poročeni lahko napravijo samo eno prošnjo. Če ste vi ali vaš soporočenec že posedovali stanovanjsko hišo (izjema je prazno zemljišče in sezonsko prazna letna hišica -cottages) v zadnjih 12 mesecih pred dnevom vložitve prošnje, ne prihajate v poštev. „Korporacije", „Trustees" in „Partnerships" tudi ne pridejo v poštev.

KDAJ MORA NABAVKA BITI NAREJENA

Ta načrt je stopil v veljavo 14. maja 1982 in se izteče 30. oktobra 1982. Nabavljene enote morajo biti zasedene kot glavna stanovanja na dan, ali pa pred 30. aprilom 1983.

KLIČITE ALI PIŠITE ZA NATANČNE INFORMACIJE.

Tu smo nanizali le glavne točke tega „Ontario Renter-Buy Programa".

Za popolne informacije kličite Ontario Mortgage Corporation, 60 Bloor Street West, 11th floor, Toronto, Ontario M4W 3B8. Telefonirajte: Toronto area: 963-1560. Zunaj Toronta: 1-800-268-115 (brezplačno)

Ontarijska vlada - dela v pomoč ljudem.

Ministry of Municipal Affairs and Housing
Ontario
Claude Bennett, Minister
William Davis, Premier

challenge 2000
To meet Ontario's housing needs of today and tomorrow.

MED SLOVENCI

TORONTO

● **Gospodični Aleksandri Habljan**, ki je spomladi na Torontski univerzi diplomirala iz zobozdravniške vede, čestitamo in ji želimo mnogo uspeha v novem poklicu!

● **Profesorja Andreja Pahulje je** prijetno presenetila štorklja z dvema sinkoma. Srečnim staršem iskrene čestitke!

● **Dr. Janko Šifrer, veterinarski** zdravnik, je 10. junija po težki in daljši bolezni odšel v večnost. Prizadeti družini izražamo naše iskreno sožalje!

● **Paviljon Ljubljana, ki predstavlja** Slovence na tradicionalnem festivalu "Karavan" v Torontu, se je tudi letos zelo uspešno predstavil širši javnosti in žel mnogo pohvalnih komentarjev številnih obiskovalcev. Miss Ljubljana gospodična Mojca Končan je spretno opravila svojo vlogo gostiteljice, župana gg. France Brence in Janez Mesec sta bila duša predstav, zlasti g. J. Mesec, ki se mu prav pozna večletna praksa. Plesalci "Mladi glas" so izvrstno izvajali prijetne plese, godba "Karavanci", ki jo vodi profesor g. Andrej Pahulje je bila neumorna. Tudi kuharice in gospe, ki so skrbele za kulturno razstavo, so spretno opravile svoje delo.

Čudno se nam pa zdi, da je tisti, ki je sestavljal slovenski jedilni list, letos pozabil na tipično slovensko potico in pa kranjske klobase, vključil pa "shishkebab", ki so ga poleg Slovencev oglašali le še paviljoni Beograd, Skopje in Solun (ne pa Zagreb in Dubrovnik!).

- **Posebej pripravljena in lepo** urejena lovska soba bi nam pa bila vsem gotovo v ponos, če bi bila pripravljena za vsakoletno športno razstavo na torontskem razstavišču, kjer bi se kosala s številnimi kanadskimi lovskimi organizacijami, ki na taki razstavi oglašajo svojo delavnost in ugodnosti, kot pa za karavano, na kateri naj bi Slovenci pokazali svoje kulturne posebnosti, narodne običaje,šege in navade.

● **V soboto zvečer ob pol sedmi** uri je bila petega maja 1982. v New Torontski slovenski cerkvi (na Brown's Line) spominska maša za vse pobite domobrance in vse druge žrtve komunistične revolucije med drugo svetovno vojno in mesece po njej, ki jih je pobila rdeča zver — pijana krvi . . .

V občuteni pridigi se je duhovni vodja društva „Tabor" č.g. J. Časl, C.M. spomnil teh nepotrebnih žrtev slovenskega naroda in med ostalim nanizal nekaj tukaj podanih misli. Tako je dejal: ---Vem, da so med vami bratje in sestre onih trpečh bratov in sestra, na primer naša č.s. Miranda-, pet njenih bratov, vsi mladi, je padlo. Ali gospe Krumar, Levstik in drugi. O teh barbarstvih pričajo tisoči pobitih kakor tudi tisoči še živih prič, ki so bežale pred rdečo zverjo l. 1945 in dobile zavetje v Argentini, Ameriki ali Kanadi. Morda vas zanima da, o teh dogodkih pričajo tudi trije dokumenti v naši lepi cerkvi na Manningu.

Malo zgodovine. Naša lepa cerkev Marije Pomočnice na Manning ulici je bila dozidana l. 1954. 8. decembra - tega leta (1954) je imel ob 7 uri zvečer prvo sv. mašo v novi cerkvi že pokojni naš voditelj škof Gregorij Rožman. Pri tej sv. maši je zagorela večna luč, človeško znamenje, da je med nami naš gospod Jezus Kristus v zakramentu Sv. Rešnjega telesa. 19. decembra istega leta (1954) pa je sam torontski nadškof kardinal McGuigan slovesno blagoslovil vogelni kamen in vso cerkev. Verjetno je tu med vami kdo, ki je bil sam v cerkvi tedaj. Ta prvi dokument je vzidan v vogelni kamen naše prve cerkve v Kanadi in ima naslednji napis: To cerkev, posvečeno Mariji Pomagaj, so zidali slovenski katoličani, ki so kot odločni nasprotniki brezbožnega komunizma ob koncu druge svetovne vojne l. 1945. morali zapustiti svojo domovino Slovenijo, kjer je prišel na oblast komunizem. Največ so s svojimi darovi k zidanju te cerkve pripomogli slovenski katoličani v Torontu, kjer jim je torontski nadškof kardinal McGuigan l. 1953 dal lastno narodno župnijo. A mnogo so jim pri gradnji pomagali slovenski katoličani po drugih krajih Kanade in Združenih držav. Narod naš dokaze hrani.

Drug tak dokument so orglje v naši lepi cerkvi na Manningu. Takoj od začetka je bil v cerkvi harmonij na katerega je igral naš vedno zvesti goriški rojak Jurij Eržen. Doma je imela vsaka večja cerkev tudi orglje, ki so povzdigovale slovesnost našega bogoslužja in podpirale pevce in dvigale duše vseh k Bogu. - - -"

"O teh orglah sta pisala v Božji besedi tedanji župnik g. Kolarič, kakor tudi njegov pomočnik, vsa ta leta vaš župnik g. Kopač. Nove orglje na piščali je nasvetoval tudi Msgr. Ronan, rektor škofijske glasbene šole, voditelj mladih pevcev, ki pojejo pri slovesnostih v stolni cerkvi in med njimi je tudi nekaj naših mladih slavčkov. Nove orglje so želeli pevci in organist in tudi večina naših faranov - - Če se ne motim, nekateri izmed tistih pevcev so še danes na koru. Hvaležni smo jim. In te orglje naj bi bile spominske orglje, - Memorial organ, - v spomin padlim domobrancevm in drugim protikomunističnim žrtvam, vsem, ki so dali svoje življenje za vero cerkev in domovino. Orglje so bile narejene v Nemčiji. Izdelala jih je tvrdka Walcker, ista tvrdka, ki je izdelala nove orglje za mariborsko stolnico. 22. dec. 1957. je te orglje blagoslovil tedanji pomožni torontski škof Marrocco. Zraven je stal naš vedno zvesti organist Jurij, pritisnil je na orglje in: „Z glasnim šumom s kora orglje so donele .., druži se donenjem glas soseske cele." Narod naš dokaze hrani!

In tretji dokument je v naši cerkvi Marije Pomagaj pri vhodu na levi strani. Pod tem spomenikom je navadno šopek cvetja. Na črni marmornati plošči pa je napis v slovenščini in angleščini: "V SPOMIN vsem Slovencem, ki so žrtvovali svoje življenje in ki so trpeli za VERO in DOMOVINO v času komunistične revolucije 1941-1945 in v dneh komunistične strahovlade na Slovenskem. Zveza slovenskih protikomunističnih borcev. 26. oktober 1958. - - -"

„- - - Tudi voditelji one slovenske zločinske tolpe so bili vsi krščeni in večina že odgovarja Bogu za svoja dela. Vsi se namreč moramo prikazati pred božjim sodnim stolom. Vsi bomo sojeni po svojih delih, ponavlja sveto pismo. Celo na zadnjih straneh svetega pisma piše: Božji zakon nam zapoveduje, da želimo vsakemu vse najboljše, tudi največjemu sovražniku, to je, da bi tako živel, da bi se zveličal. A gotovo ponavljamo tudi po sv. pismu: Sovražim njihova dela, - in zopet ponavljam s škofom Rožmanom: „Verujte mi, komunizem je satanizem. Dobro ga poznam. Satan vedno laže. Satan vedno ubija. Tako dela komunizem. Vedno ubija vest mladine, ko vedno laže, kako neznanstvena je vera. Ravno pred par dnevi sem zopet bral v sv. pismu Kristusove besede: Mt -186 . . . Kdor pohujša katerega teh malih, ki vame verujejo, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in da bi se ga potopilo v globočino morja. Plačilo za greh je smrt, -večna smrt za velike grehe.

Zanimivo, kako je že naš svetniški kandidat Slomšek sodil pred več ko 100-leti o komunizmu:

O komunist, poberi se,
tvoj nauk slepar je iz pekla,
ljubezen Bog od nas želi,
ne pa oropati ljudi!

Zadnji cerkveni zbor je prosil državne poglavarje, naj dajo božjo,versko svobodo. Podpisali so slovesne izjave o svobodi vere, a kako to dr&zijo? S škofom Romanom z dušo in telesom obsojamo komunizem, v praksi elito največjih svetovnih zločincev in kot pravi domobranci obnavljamo zvestobo Kristusu božjemu Kralju naših duš! - - -"

Cleveland

● **Kot vsako leto je tudi letos** protikom unistično društvo Tabor v soboto po Veliki noči 17. aprila priredilo večerjo z zabavo v Narodnem domu na Holmes Avenue. Za ples so igrali Veseli Slovenci, tisti pa, ki niso plesali, so pa imeli priliko pokramljati s prijatelji.

● **Korotanov letni koncert je bil** letos prav prvega maja. Pevci in pevke pod vodstvom ing. Frančka Gorenška so v Slovenskem domu na St. Clairju podali zares odličen koncert, ki ga so posvetili to pot Koroški. Med udeleženci koncerta je bil tudi g. Metod Milač, prvi pevovodja Korotana. Prihitel je na koncert iz Syracuse, N.Y.

● **Obe Slovenski šoli, pri Sv.** Vidu in pri Mariji Vnebovzeti, sta se spomnili svojih mater s posebnim sporedom ob obhajanju materinskega dneva.

● **Mladi harmonikarji so s** svojim koncertom 28. maja pri Sv. Vidu zares navdušili svoje številno občinstvo. Letos so inštrumentom dodali še fantovski zbor, ki je vse navzoče presenetil in razveselil s svojo izvedbo.

● **V petek 4. junija je 'Nationality Services'** pripravila v SN D na St. Clairju banket na čast ge. Josephine Voinovich, matere clevelandskega župana. Prireditev je bila zelo prisrčna, posebno lepo sprejete so bile besede zahvale slavljenke. V svojem govoru je ngalasila, da je Slovenka in je ponosna na to.

● **V nedeljo 6. junija je bila** otvoritev Pristave za letošnje leto. Na Pristavi je bilo vse počiščeno in pokošeno, saj je na Spominski dan tam delalo lepo število članov in posebno Taborcev. Ves dan so posvetili lepšanju tega slovenskega koščka zemlje. Tudi bazen je bil že pripravljen, da sprejme kopalce. Na žalost pa je bil dan piknika deževen. Sv. mašo je moral opoldan opraviti F. Viktor Tomc v dvorani. Prav tako sta bila tudi koncerta USS godbe na pihala in Mladih harmonikarjev pod streho. Po sveti maši so postregli z dobrim kosilom. Ljudi pa ni dež prav nič prestrašil, prihitelo jih je na Pristavo nepričakovano veliko. Vse poletje se bodo sedaj vrstile različne prireditve na tem prostoru, tako, da bo vsako nedeljo živo vse povsod: pri kapelici, ob baru ter kuhinji in seveda v bazenu.

Iz Bs. Airesa Argentina

● **Slovenska skupnost se je pod** okriljem Zedinjene Slovenije v nedeljo 13. junija polnoštevilno zbrala pred spomenikom Gral S. Martina in s polaganjem vencev s slovenskimi zastavami počastila spomin komunističnih žrtev v domovini in padlih na Malvenam. Argentinska televizija je prenašala to spominsko svečanost in televizijski napovedovalec je v razgovoru s polkovnikov g. E. Cofom tolmačil pomen tega slavja. Pohvale vredna je bila pojasnitev g. Cofa, ko je govoril o slovenskih izseljencih in okrepil resnico, da je med tisoči izseljencev večina (12.000) političnih emigrantov. Narodne noše (nad 100) in številni prisotni so dali s tem slavju pravi pomen. —NE-KO

● **Premirje med Anglijo in Argentino** sta podpisalo te dni argentinski general Menendez in angleški general Moore. Narod je sprejel poraz viteško in 15. junija naj bi narodu govoril prezident general Galtieri. Pred vladno hišo se je zbralo okrog 4 tisoč levičarjev in desničarjev, ki so hoteli manifestirati proti vladi. Policija je energično nastopila, razpršila demonstrante, ki so želeli obnoviti svoje znane nastope. Čez dve uri je govoril prezident. Govoril je o bodočih perspektivah in podčrtal z odločnimi besedami supremne žrtve in junaštvo malvinskih borcev, katerim celo Angleži priznavajo junaštvo. V Bs. Airesu so Angleži izročili nad tisoč ujetnikov, po poročilih pa jih imajo še 16.000. Od premirja je odvisna njih bodočnost, od angleške akcije pa zlasti bodoče razmere med sovražnikoma. Ni nobenega dvoma, da bo Argentina tudi v bodočnosti odločno vztrajala po argentinski suvereniteti na Malvinskih otokih. Ni izključeno, da bo argentinska vlada v določneme času spremenila svoj status in okrepila solidarnost argentinskega naroda z demokracijo, z novo vlado in v določenem času tudi volitve. - NE-KO

● **Sv. oče J. Pavel II. bo po izjavi** kardinala R.S. Henriquez-a (Chile) obiskal Chile in Argentino in proslavil z obema narodoma definitivno razdelitev Beagle-ja — prihodnje leto. Ta eventualna rešitev spornega problema bi gotovo olajšala vladajočo atmosfero na južnem kontinentu in po raznih akcijah na Antarctidi dobila vedno jasnejši strateški pomen.

Prvi slovenski kovanci

Na razpolago je še nekaj zlatnikov in srebrnikov kovanih leta 1978. Na kovancih, ki so krasno darilo za poroko, krst, sorodnike v domovini in vsemogoče druge priložnosti, so ovekovečeni Cankar, Prešern, Trubar, Baraga, Slomšek in J.E. Krek. Na drugi strani so še Bled, Brezje, zemljevid Slovenije, Vojvodski prestol ter mariborski in ljubljanski grb. Nakup predstavlja izvrstno naložbo, ker so cena še, posebej sedaj ko sta ceni zlatu in srebru padli, več kot ugodna. Srebrna serija je na razpolago po originalni ceni od 1978 to je USA $93.-, zlata serija v krasni šatulji pa USA $348.-.

Za informacije kličite: Dr. Peter Urbanc, 1 Daleberry Place, Don Mills, Ont., Canada, M3B 2A5 — tel. 447-4332.

Mohorjeva knjiga: družina in dom številka 10 stran 148

Vinko Beličič: Leto borove grizlice

Pri Mohorjevi družbi v Celovcu je izšla v okviru letošnjega knjižnega daru dvanajsta leposlovna knjiga tržaškega pesnika in pisatelja Vinka Beličiča pod naslovom „Leto borove grizlice".

Vinko Beličič

Če je v pesništvu več ali manj sklenil svojo pot, pa vztrajno nadaljuje s črticami, kjer je pravi mojster. Tudi nova knjiga — „Leto borove grizlice" — prinaša na 106 straneh 20 črtic, ki imajo to posebnost, da je v vseh glavni junak Ambrož (pisatelj sam), dogodki pa se odvijajo v enem letu, zato je knjiga po pisateljevem mnenju lahko tudi povest.

Kot že v prejšnjih knjigah tudi v tej Beličič veliko premišlja o sebi, o svojem življenju; rad bi se izpopolnil, pretresa sebe in svet, ki sta nujno povezana. Vsako jutro moli tudi za tele kreposti: „Vodi me po poti modrosti . . . pravice . . . dobrote . . . potrpežljivosti (potrpežljivosti!) . . . zvestobe . . . stanovitnosti . . . budnosti . . . in poguma! Navdihuj mi dobre misli, blagoslavljaj trdne sklepe!"

Knjiga „Leto borove grizlice" je polna drobnih dogodkov, ki so razvrščeni skozi eno leto pisateljevega življenja. O vsem govori telo odkritosrčno, iskreno in pogumno, naj bodo to šola ali današnje razmere v njegovi domovini (rodil se je v Beli krajini, op. ur.). Toda čutiti je, da je za vsem velika pisateljeva ljubezen do mladine in slovenskega naroda. Pripovedovanje je zgoščeno, jezik pretehtan, izbran in mnogo poveden, da poje in zveni kakor pesem v prozi.

Po: M. Jevnikar (Mladika, okt. 81)

Knjiga stane S 45.—

Definicija svetovnega ravnotežja

Buenos Aires, June 1982

Razgovor med dvema evropskima politikoma - F. Dürel (D.D.R.), izdajateljem „Ro-ro-ro-Aktuel", in ameriškim fizikom prof. E. Teller-jem je zanimiv. Navajam le del njunih izjav.

Teller: „Jederno orožje je bilo desetkrat učinkovitejše kot staro orožje. Potem je prišla bomba, ki jo je po svoji sili prekašala tisočkrat. Danes pravzaprav ni več nobenega absolutnega orožja."

Dürel: „In kot strašilno?"

Teller: „Niti za ustrahovanje! Jaz sem proti ustrahovanju, kajti to ni nikakor ravnotežje. Sem za ravnotežje človeškega obstanka. Potrebujemo orožje, s katerim bi bilo mogoče ustaviti 40 tisoč sovjetskih tankov . . ."

Dürel: „Kot strašilo?"

Teller: „Ne kot strašilo, temveč kot obrambno orožje, če bi sovjeti napadli zahod s konvencionalnim orožjem. Danes obstoja možnost to orožje uničiti, ne da bi uničili mesta, ne da bi škodovali nezavezniškim civilom, če isti ne bi bili v središču napada . . ." (? op. pisca)

Dürel: „Potem ima neutronska bomba iste lastnosti - po vaši logiki - kot ustrahovalno orožje - - -Imamo torej ljudi, ki hočejo uveljaviti svoje sisteme, ki naj bi dopolnili človeško sliko (image) globoko v 19. stoletje . . . med tem, ko vi že posegate v 21 stoletje - - - Človeštvo dveh svetov si danes ne dovoljuje več predpisovati v oboroževalni tehniki, ki jo ustrahuje - - - Vi nočete razumeti, kaj teži človeštvo v srcu in glavah. Ta svet se hoče otresti zgodovinske faze **maloštevilnih**, ki hočejo z orožjem določevati usodo človeštvu. Tega mi nočemo . . .!"

Teller: „Hiroshima - - ne! Mislimo rajše na dejstva odločujočih - - - Mislimo mirno - - - in potem bomo govorili o politiki - - -

Prva svetovna vojna je začela s svetovnim oboroževanjem - - - in Hitler je **postal čez noč** vojaška sila - - - Druga je končala z razoroževanjem, ker so to demokracije želele - - - Da bomo želi mir, moramo biti močni, moramo ta mir braniti s silo - - -Prepričan sem, da kremeljski možje žele mir, na žalost, da ti dajejo prednost sili pred mirom - - -(Sv. oče je v Bs. Aires-u dal svetu popolnoma drugačne smernice za ohranitev svetovnega miru - op. pisca.)

„O novi definiciji svetovnega miru" je razgovarjalo okrog 200 oseb na zborovanju v Banff-u.

Ta konferenca je zaključila:

„Potrebno je izčistiti strateške odločitve obeh svetovnih sil za jamstvo svetovnega miru - - - in pospešiti njihovo razorožitev. Potrebno je doseči ravnotežje napadalnih načrtov obeh sistemov - - - To bo od zahoda zahtevalo mnogo žrtev, bo pa zmanjšalo nevarnost neutronske vojne."

A.S.

Knjige in revije

CFPD, PATTERNS AND TRENDS OF CANADIAN CO-OPERATIVE DEVELOPMENT. Saskatoon, Sak.: Cooperative College of Canada, 1982. 155 strani. Cena: $7.-

Pripravljalni odbor kongresa, ki je zaključil triletno pripravo načrta za bodoči razvoj zadružništva (Cooperative Future Directions Project - CFDP), je izdal za kongres zajetno poročilo o stanju zadružništva v Kanadi.

Prvo poglavje govori o pomenu načrtovanja za vsako gibanje, če hoče usmerjevati bodočnost in ne biti samo trpni del zgodovine. Zadružništvo mora imeti svojo vizijo družbe, kakršno želi ustvariti. Poznati pa mora tudi zgodovino in sedajnost, da pametno izbere sredstva, s katerimi bo vsaj do neke mere uresničilo svojo vizijo. Drugo poglavje daje kratek pregled razvoja zadružništva v Kanadi. Ta del se močno opira na zgodovino zadružništva, ki jo je napisal prof. Ian MacPherson "Each for ALL" (1979). Tretje poglavje opiše kmetijsko zadružništvo, četrto potrošno zadružništvo, peto finančno zadružništvo (kreditne zveze ter zavarovalne zadruge). Šesto poglavje daje kratek pregled drugih vrst zadrug. Malo bolj podrobno opiše proizvajalne, ribiške, delavske, obrtniške in podobne zadruge, zadruge za varstvo otrok, za energijo in za boljšo izrabo energije, zadruge v indijanskih in eskimskih naselbinah, ter stavbne zadruge.

Sedmo poglavje poroča o raznih študijah, ki so preučevale udeležbo članstva pri vodstvu zadrug, kar postaja vedno večji problem v velikih zadrugah ter zadružnih federacijah na pokrajinski in državni ravni. Osmo poglavje obravnava položaj uslužbencev v zadrugah, deveto govori o zadružnih zvezah ter njihovem odnosu do državnih organov. Pregled zadružništva francosko govorečih Kanadčanov (predvsem v provinci Quebec) daje deseto poglavje, dočim obravnava enajsto poglavje povezanost kanadskega zadružništva z zadružništvom ter trgovskimi zvezami na mednarodnem področju. Dvanajsto poglavje omenja nekatere probleme, ki jih morajo rešiti zadružniki, če se hočejo uveljaviti v družbi.

Knjigo zaključuje bibliografija, ki pa podaja z izjemo enega uradnega poročila kvebeške vlade in zadružnega štirinajstnevnika Ensemble! zgolj angleške vire. Spričo dejstva, da objavljajo francosko govoreči zadrugarji mnogo več kot angleško govoreči, je to znatna pomanjkljivost knjige, ki skuša predstaviti celotno zadružništvo v Kanadi, čeprav je v celotnem delu več poudarka na zadružništvu angleško govorečih Kanadčanov, ki so tudi financirali celotni projekt. Kljub tej pomanjkljivosti je to delo trenutno najboljši pregled zadružništva v Kanadi, ki je na razpolago in bo služilo vsem, ki se žele podrobneje spoznati z zadružništvom v Kanadi in bo koristno tudi šolski priročnik, kjer poučujejo zadružništvo.

● dreš

Henry Ronald Cooper, Jr., FRANCE PREŠEREN. Boston: Twayne Publishers Inc., 1981. Izdano v Twaynovi zbirki svetovnih avtorjev (TWAS 620 - Yugoslavia); v bibliografskih podatkih je Prešeren pravilno uvrščen med slovenske avtorje 19. stoletja). Delo je posvečeno prof. Radu L. Lenčku. Delo je znanstveni prikaz Prešernovega življenja in poezije, prikazano v zvezi z orisom družbenih in duhovnih razmer Slovencev za dobe njegovega delovanja. Profesor Cooper obravnava posebej Prešernove slovenske in nemške pesmi. S svojim delom je omogočil svetovni javnosti, ki ji je bil Prešeren dostopen v dveh zbirkah prevodov v angleščino (The Parnassus of a Small Nation ter Poems by Francè Prešeren - oba prevoda sta doživela drugo izdajo) globje razumevanje njegove poezije, ki je bila odločilnega pomena za razvoj slovenske samobitnosti. Knjiga ni samo pomembna kot vključitev slovenske poezije v mednarodno družino, marveč more nuditi vpogled v slovenski svet mladini slovenskega rodu, ki obvlada angleščino, ne pa več slovenščine v dovoljni meri, da bi mogla uživati Prešerna v originalu.

● dreš

Dr. Koroščeva "Oporoka"

Profesor Ciril Žebot, ki poučije na Georgetown Univerzi v Washingtonu, objavlja zadnje čase v Ameriški Domovini serijo zanimivih člankov pod naslovom "Pred štiridesetimi leti", v katerih razčlenjuje slovenske politične tokove in njih razvoj med obema svetovnima vojnama. V teh člankih je prof. Žebot parkrat omenil takozvano dr. Koroščevo "oporoko", misli, ki jih je slovenski politični voditelj izrazil slovenskima akademikoma Francu Casarju in Cirilu Žebotu, ko sta ga ta dva leta 1934 obiskala na otoku Hvaru, kjer je bil dr. Korošec politični jetnik jugoslovanske Aleksadrove diktature. Ta oporoka je bila objavljana v posebni spominski številki "Straža v viharju" ob priliki dr. Koroščeve smrti v decembru 1940. Slovenška Država, ki svojim čitateljem priporoča, naj omenjene članke v A.D. preberejo, za to priliko ponatiskuje originalno besedilo te oporoke iz časopisa "Straža v viharju", ki ga hrani v svojem arhivu.

(Uredništvo)

Poštnina plačana v gotovini.

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1·50
Celoletna naročnina Din 40·— • Čekovni račun: „Straža v viharju", Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju" (A. Tepež) • Urejuje: A. Lipovšek
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Semeniška 2/II. • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 17. decembra 1940 Leto VII — Številka 14

Povsod Boga! Proč z liberalnimi in marksističnimi frazami, ki so tuje našemu narodu!

Brez moralne obnove v Bogu ne bo rešitve iz gospodarskega in socialnega kaosa. Delujmo zato v tem oziru s Katoliško akcijo!

Vero v družine, šole, literaturo in vse javno življenje!

Izpovedujmo v pisavi in govoru vsemu svoje katoliško naziranje; ne bodimo bojazljivci!

Skrbimo za čisto slovensko ozemlje ob avstrijski, madžarski in italijanski meji!

Preprečujmo povsed (v vseh panogah) tujerodno ekspanzijo na slovenskem ozemlju!

Potenciranje slovenske narodne zavesti in kulture v obrambo proti nevarnostim tujenarodnih navalov!

Družine naj bodo ognjišča narodne, kakor tudi katoliške zavesti!

Ta vodila sta dobila akademika Ciril Žebot in Franc Casar junija 1934 na Hvaru od narodnega voditelja kot smernice za nadaljnje delo obnovitvenega pokreta, ki so ga započeli predhodniki današnjih Stražarjev l. 1932 v naših akademskih društvih in na univerzi.
Vodila je pisal narodni voditelj lastnoročno.

Držeč se smernic, podanih v papeževih okrožnicah, se izrekamo za korporativni družabni in gospodarski red osnovan na krščanskem organskem pojmovanju družbe, da se zajamči interes skupnosti in svoboda osebnosti!

Izrekamo se za vodstvo narodnega gospodarstva v kmetijstvu, obrtništvu in industriji.

Čuvajmo naše zadrugarstvo, skrbimo za njegovo idealnost in za njegovo razširjanje, da bo lahko prevzelo naloge korporativnega gospodarskega reda!

Ne izogibajmo se potrebnih socializacij!

Obsojamo kapitalistični in komunistični gospodarski red!

Odklanjajmo totalitetno ureditev države, izoblikovano v komunizmu in fašizmu, ki odvzema ostalim družabnim edinicam in poedincem vsako avtonomijo in svobodo!

Dovedimo socialno pravičnost in socialno ljubezen v človeški družbi do popolne zmage!

Ne nergajmo, ne podirajmo, ampak gradimo!

Proč z nergači iz naših vrst!

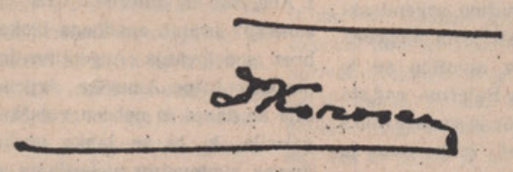

NOVA OPREDELITEV VIZIJE KANADSKEGA ZADRUŽNIŠTVA

Pred tremi leti so največje zadružne organizacje angleško govoreče Kanade (francosko govoreči kanadčani v Quebecu in ostalih provincah imajo svoje vzporedno vrhunsko zadružno organizacijo) dale na razpolago nad 300.000 $ za daljnosežen študijski in diskusijski program, ki naj bi na novo izrazil vodilne ideje, ki naj bi vodile zadružno dejavnost bodočih let. Namen tega programa ni bil, da bi nadomestili zadružna načela Mednarodne zadružne zveze, ki jih kanadske zadruge v polni meri priznavajo, marveč da bi jih izrazili v odnosu do sodobnih družbenih težav.

Pripravljalno delo je rodilo večje število študij in razprav, ki so znatno obogatile zadružno literaturo v angleščini (celotna serije stane trenutno samo $45 in jo je možno naročiti pri: Cooperative College of Canada, 141-105th Str. West, Saskatoon, Sask., S7N 1N3). V nad 40 krajih so imeli tudi okrožne sestanke, ki so obravnavali ista vprašanja. Razna poedina vprašanja so do večje podrobnosti študirali posebni študijski krožki deloma na sestankih za poedina okrožja, deloma s pomočjo pismene izmenjave misli. Taka vprašanja so bila n.pr.: demokratična kontrola, družbena odgovornost zadrug, delavske zadruge, itd.

Zaključek tega dela je bila tridnevna konferenca v Ottawi (14-17 junij). Udeležilo se je nad 300 delegatov, med njimi večje skupine iz drugih držav, ki so se zanimale za ta program (ZDA, Jamaica, Australija, Japonska, Švedka, Avstrija, Tanzania; Mednarodno zadružno zvezo je zastopal novi direktor Dr. Saenger). Večina dela je potekala v manjših skupinah (okrog 20 vsaka), ki so razpravljale o besedilu vizije in o prvenstvenih nalogah, ki jih morajo zadružniki rešiti v bližnji bodočnosti.

Predlagano besedilo vizije je ocenila večina delegatov kot preveč negativno. Po daljših debatah in spremembah je večina (175 proti 78) odobrila naslednje besedilo:

Kanadski zadružniki delijo vizijo ljudi, ki sodelujejo, da bi dosegli svoje možnosti, izboljšati svoje družbeno in gospodarsko dobrobit ter proizvajali in porabljali, kar potrebujejo, s pomočjo demokratičnih ustanov, ki opirajo svojo družbeno in gospodarsko moč na krajevnih in občestvenih organizacijah. Priznavamo medsebojno odvisnost ljudi in oraganizacij in potrebo po učinkoviti in občutljivi povezavi. Svojo vizijo zasledujemo preko naših zadrug - organizacij, ki temelje na pravičnosti, enakosti in medsebojni samopomoči."

Udeleženci so razpravljali tudi o nujnosti raznih vprašanj, s katerimi se srečuje sodobno zadružništvo v Kanadi. Seznam je obsegal 16 različnih vprašanj, ki jih je izluščil pripravljalni odbor iz raznih študij in sestankov zadnjih let. Tukaj se je pokazala pomanjkljivost, ker je bila lista zaključena že nekaj let preje in ni obsegala raznih vprašanj iz zadnje dobe (n.pr. vprašanje prehoda uslužbencev iz ene organizacije v drugo, ne da bi zaradi tega izgubili razne ugodnosti, ki so bile povezane s prejšnjim službenim mestom) in vprašanj, o katerih še niso zadrugarji obširneje razpravljali, n.pr. da morajo služiti danes zadruge dvema različnima skupinama članstva: enim ki se bore za življenjski obstanek in srednjemu sloju, ki začenja prevladovati v zadrugah.

Ocenjevanje v poedinih skupinah je bilo dopolnjeno po glasovanju vseh udeležemncev. Kot štiri najvažnejša vprašanja, katerim morajo posvetiti zadružniki največ pažnje (ne da bi zanemarjali druge) so določili delegati: poživitev dejanske udeležbe članov pri zadrugah (zadružna demokracija); prepričati kanadsko javnost, da so zadruge važno sredstvo za dosego družbenih in gospodarskih sprememb; doseči, da bodo šole nudile v svojih programih primerno poznanje zadružništva ter razviti programe, ki bodo zasledovali spreminjajoče se potrebe članov ter temu primerno prilagoditi dejavnost zadrug.

Po zaključku kongresa je bilo naslednji dan (18. junija) še več prireditev: občni zbor Kanadske zadružne zveze, sestanek novo ustanovljene Kanadske družbe za zadružne študije, seja odbora nove zadružne organizacije za energijo Co-Enerco, seja odbora Zadružne zveze ZDA, itd.

Vodstvo organizacije, ki je vodila vso pripravo ter kongres, Cooperative Future Directions Project, bo pripravilo tudi zaključno poročilo o celotnem delu, vključno kongres sam.

Ker so bili delegati iz vseh predelov Kanade in zastopniki najrazličnejših vrst zadružništva, je upati, da se bo navdušenje kongresa pokazalo tudi v bodočem poslovanju in razvoju kanadskega zadružništva.

Rudolf Čuješ

● **Slovenci v zamejstvu kažejo** veliko razumevanje za težave Poljakov, ki jih je povzročilo obsedno stanje komunistične stranke. Po časopisnih poročilih bo župnija Marije Pomagaj v Torontu prevzela odgovornost za eno poljsko begunsko družino s šestimi člani. Slovenski strokovnjak za čiščenje ledvic z umetnimi ledvicami Ivan Kramberger iz Duisburga (Zapadna Nemčija, doma iz Negove v Slovenskih goricah) je poslal zadnje čase na Poljsko nad 300 paketov zdravil.

● **Z nekaj zamude so letos počastili** stoletnico smrti slovenskega misijonarja Franceta Pirca (umrl 1880; po svoji "upokojitvi" se je odzval Baragovemu vabilu in deloval 38 med Indijanci in priseljenci). V misijonih je širil poleg skrbi za duše tudi umno kmetijstvo in sadjerejo. Letos so meseca maja odkrili v njegovem rojstnem kraju Kamniku na stavbi Sadne drevesnice in vrtnarije spominsko ploščo "... očetu umnega sadjarstva, drevesničarju, strokovnemu piscu in misijonarju".

Angel miru v Argentini.

Bs. Aires, 11. junije 1982

Te vrstice pišem z enakimi občutki kot takrat, ko sem kot slovenski časnikar sprejemal na štajerskih tleh papeževega poslanca kard. Hlonda na poti v Ljubljano na slovenski evharistični kongres. Njegovo škrlatno oblačilo in elegantni frak Dr. Tineta Debeljaka, ki je kot urednik Slovenca, vešč bratovskega poljskega jezika, sprejemal papeževega delegata do Ljubljane, je zbledenelo, ko sem v krogu slovenskih emigrantov (tudi vseučiliski prof. dr. Tine Debeljak z monsig. Oreharjem je bil prisoten) nestrpno čakal, ko bo angel miru, naš Poljak, sv. Oče., oče vseh Slovencev, oče 700 milijonov katoličanov, in tudi oče vseh kristjanov, blagoslovil nas in tisoče, ki so ga pozdravljali na 60 km dolgi vožnji iz Bs. Airesa na poti v Luján, kjer ga je v dežju in čez celo noč pričakovalo 300 tisoč glava množica. „Kristus kraljuj, Kristus zmaguj" — je donelo iz mikrofona, Slovenska mladina je postlala Rivadavijo z rdečimi in belimi nageljni, od daleč smo zaslišali sirene, ki so uglušele pritrkovanje zvonov iz Ramos Mejie, Haeda in Morona, kjer je sv. Očeta čakal prezidentov vlak in tisoče vernikov. Vse v zastavah, belih in modrih, rumenih in belih- in tudi slovenskih. Tudi slovenske narodne noše.

Poveljnik argentinskih čet admiral Carlo Busser.

V teh srečnih trenutkih smo kar pozabili, da je naša nova domovina v vojni, - Ni pretirano ko trdim, da je njegova bližina približala našo slovensko zvestobo Argentini - svetlim ciljem poslanstva angela miru - želji argentinskega naroda po miru -nikoli pa ne odpovedi Argentinskim Malvinam.

Argentina je doživela zgodovinski dan, - Južna Amerika se je zbrala okrog sv. Očeta - združena, enotna. Kristusov poslanec nam je s svojo prisotnostjo oživil upanje - v pravičen in častnem mir, ki si ga vsi želimo. Bs. Aires in Luján, vsa predmestja, Argentine so doživljali ognjeviti júbilo. Narod je vstal, združen s svojimi oblastniki - in dal dobrodošlico sv. Očetu, ki je z očetovsko roko blagoslavjal množice, argentinski veren narod. Ali je to mogoče? Dva milijonska množica se je zbrala v petek v Palermo, nad sto latinskih prelatov je somaševalo s svetim Očetom!. In ko nam je govoril o miru, je množica za trenutek utihnila, ko pa je govoril mlademu rodu, bodočnosti, ko nam je obljubil, da bo še prišel v boljših trenutkih, je zadonelo po Palermu: "Mi smo Tvoji! Argentina, Argentina!" (Ko se bo rešil Beaglov problem)

Zvestoba krščanskim in narodnim idealom je bila in bo vedno prva odlika slovenskega naroda in slovenskih izseljencev. To sem živo občutil, ko sem v krogu slovenske mladine v naših narodnih nošah, s slovensko pesmijo in z molitvijo sprejemal poslanca miru v Bs. Airesu. Tako so ga sprejeli tudi Slovenci iz Castelarja v Morónu, ko je sv. Oče vstopil v vlak, da se popelje v Luján, tisti Luján, ki čuva našo Brezjansko Mater božjo in kjer so Slovenci zbiramo vsako leto na slovenskem romanju.

Fatamorgana me je zajela v teh trenutkih, ko sem se spomnil zgodovikih dni v Celju, ko sem stenografiral tiste odločne Jegličeve napovedi o prihajajočem satanu, in pozneje - ne daleč - od smrti - tudi zgodovinskih besed našega Dr. Korošča v Celju, - o bližajočem Kerenskemu . . . Le močna vera nas je utrdila, da smo zdržali. Veliki ljudje, Dr. B. Jeglič, Dr. Korošec, in danes Poljak Vojtyla - so nas opozarjali, nam govorili. Bog daj, da bi jim ostali zvesti do konca. To je tudi poroštvo za svobodo slovenskega naroda v bodočnosti.

HMS Hermes je pomagal HMS Invincible pri prevažanju angleške vojske.

Zgodovina potrjuje (velja za vse narode, tudi za slovenski narod) da se je za suvereniteto, svobodo, potrebno boriti. Ne pretiravam, če primerjam naš boj za slovensko suverenost z bojem za argeninsko. Od časa - 150 let - ko so Angleži s silo prepodili Argentince z Malvinas - so Argentinci bore malo naredili za to suverenost. Šele zadnjih 17 let se je argentinska diplomacija prizadevala za priznanje suverenitete malvinskih otočij — (12.000 km^2), verovala v severnoameriško in latinsko prijateljstvo, slepo, tako kot mi po prvi in drugi svetovni vojni, potem pa serazočarana - 2.4.1982 odločila za oborožen nastop in zasedbo pristanišča Malvinas. Dvomesečni trdi boji med angleško mornarico in argentisnkim letalstvom so dokazali jekleno voljo argentinska naroda -zmagati - če danes ne - v bodočnosti, zanesljivo. Po 34 letnem življenju v tej naši novi domovini ugotavljam, da je po malvinskih zgodovinskih dogodkih zaživel argentinski narod. Milijoni evropskih emigrantov je dalo tej bogati in neizmerno veliki latinski deželi, ki je bil vedno branik svobode na Altantiku - milijone argentinske mladine - z evropsko vzgojo in miselnostjo - pa z resničnim argentinskim narodnim ponosom. Haig je v Bs. Airesu doživel argentinsko milijonsko manifestacijo, zapiral in odpiral svoje mape pri pogajanjih, ni pa uspel, ker na žalost, kot angleški slepi zaveznik - ne pozna argentinske duše - in se premalo zaveda svoje zgodovinske neresnosti, ki lahko popolnoma spremeni pomen južnega kontinenta za zapadno obrambo. Zgleda, da se veliki vse premalo zavedajo, kakšne posledice lahko povzročijo njihove odločitve. Zdi se mi, da ponavljajo jaltske napake, ki se tako žalostno zrcalijo v vsej svetovni politiki. Malvinska bitka - ne zadnja - , četudi z argentinskim porazom -ima dva koncepta: argentinski, ki je opolnomočen pravno z argentinsko suvereniteto po UNO in Tiar-ju, in svetovna velesila, ki si zaradi 1800 britskih poldržavljanov lasti pravico nad 600 tisoč ovcami, krillnim in drugim bogastvom. Smeló trde vsi poznavalci miselnosti narodov latinske Amerike, da Malvinsko otočje z Angleško in ameriško bazo ni zanesljiv branik zpadnega bloka brez sodelovanja Argentine in narodov Južne Amerike. Argentina še danes ni nobena vojaška velesila, ki bi se lahko uprla dvema svetovnima velesilama z vso svojo vojaško tehnokratiko, zanesljivo pa trdim, da ta nova Argentina lahko pomeni za zapad eno največjih oporišč v boju za svetovno svobodo. Kolonijalne zastave na malvinskih otokih ne bodo nikoli jamstvo za zapadno svobodo, kajti krvne žile s temi otoki morajo biti povezane z atlantskimi zemeljskimi obalami. Le narodi, ki žive na teh južnih kontinentih, so lahko garantija svobode dežel pod južnim križem.

Sv. Oče je v svojih govorih v Argentini 23 krat ponovil besedo -mir. - V času, ko so milijoni Argentincev delili s Kristusovim namestnikom iskreno željo po pravičnem miru, so v Londonu napovedovali bližnji, zadnji in odločilni napad. Nihče ne dvomi, da zavezniki presegajo s svojo NATO - silo Argentino, nikoli pa ne danes ne v bodočnosti jeklene odločitve in pravice Argentine do svoje zemlje.

"Totus tuus", - tisoč napisov, posvečenih Sv. očetu, je blestelo povsod po Argentini. Argentinski narod in tudi mi Slovenci smo se s srcem pridružili njegovi prošnji pri Bogu za pravičen mir, nismo pa pozabili naših junakov, ki so v jarkih s peščeno zemljo in v ledenem mrazu vzdržali nadčloveške napore za svojo domovino. Z njimi vred kličemo angelu miru, sv. očetu - Toti vestri, filii patriae Argentinae.

A.S.

Kako je nastal slovenski narod

Franc Jeza

II.
Osvajanje Norika in naselitev

Vandalska pustolovščina v Galiji, Španiji in severni Afriki je za slovensko zgodovino pomembna samo toliko, kolikor dokazuje, da so bili Vandali v Noriku okrog leta 400 že arijanci, da so imeli že sorazmerno visoko omiko, ki jim je omogočila ne le doseganje visokih mest v rimski službi, ampak tudi načrtovanje in izvedbo dolgih in važnih vojnih pohodov, in da so se odločno držali svoje narodnosti in vere, kar ni trpelo mešanja z Rimljani niti v vandalskem kraljestvu v Afriki, kjer so bili Vandali v veliki manjšini. Dokazuje pa tudi, da je šel na pohod samo vladajoči vrh z večjim delom vojske in z mladimi družinami vojakov, da pa je glavnina ljudstva ostala v domovini. Zato je razumljivo, da si je kralj Godigisl tudi v imenu svojih naslednikov pridržal vladarske pravice nad ljudstvom v domovini. To pa je onemogočalo učinkovito opravljevanje vladarskih poslov namestnikom in tako je prišlo nekoč, še v času kralja Gejzeriha, ki je vladal do 24. januarja 477, v Kartagino vandalsko odposlanstvo iz stare domovine v Panoniji - kot pripoveduje bizantinski zgodovinar Prokopij v svoji knjigi ::Vandalska vojna" - in skušalo pregovoriti kralja, da bi se vrnil ali pa se odpovedal svojim vladarskim pravicam doma, da bi si vandalsko ljudstvo v domovini lahko uredilo svoje razmere. Gejzerih pa na opozorilo nekega starega vandalskega veljaka tega ni hotel storiti, računajoč z možnostjo, da bi bili afriški Vandali in njihovi kralji kdaj primorani, da se vrnejo v staro domovino.

Kot znano, je Prokopij zelo zanesljiv in natančen zgodovinar, zato se lahko popolnoma zanesemo na to njegovo poročilo.

Do potovanja tega vandalskega poslanstva v severno Afriko je nedvomno prišlo po koncu kratkotrajne hunske hegemonije nad narodi vzhodnega dela srednje Evrope in južnega dela vzhodne Evrope zunaj vzhodnorimskega cesarstva. K tej hegemoniji ali vojaški zvezi pod Atilovim vodstvom so gotovo spadali, enako kot Vzhodni Goti, Gepidi in drugi vzhodnogermanski narodi, tudi Vandali nad Donavo, saj je hunska pot na zahod peljala ravno po ravninah ob Donavi, torej tudi čez vandalsko ozemlje. Atilova oblast nad vzhodnogermanskimi narodi pa je trajala samo kakih dvajset let. Po njegovi smrti leta 453 je prišlo bo bojev med Huni in temi narodi, predvsem Gepidi, ki so se hoteli rešiti tega nadležnega in nevarnega vsiljenega vojaškega zavežništva. Huni so se morali umakniti iz Panonije, v kateri so si Gepidi, najbrž gotski predniki današnjih Hrvatov, ustanovili samostojno kraljestvo pod vodstvom treh bratov, Valamira, Thiudemira in Vidimira.

Istočasno so pač tudi vandali obnovili svojo neodvisnost in državo ter poslali omenjeno poslanstvo h kralju Gejzerihu v Kartagino. Vendar pa Gejzerih tedaj ni imel časa, da bi mislil na svojo staro evropsko domovino in posest, čeprav ni odstopil od načela, da spada tudi vandalsko ozemlje v Evropi pravno še k njegovemu kraljestvu. Ravno tedaj je pripravljal svojo pomorsko odpravo nad Rim. Tako so morali torej srednjeevropski Vandali rešiti svoje probleme sami.

Majhna skupina angleških vojakov je kapitulirala po 2½ urni borbi in se „podala" v ujetništvo (obe sliki).

Verjetno je, da so si kljub Gejzerihovemu zoperstavljanju kmalu potem izvolili lastnega kralja, ne da bi bil mogel ali hotel Gejzerih to prepričiti. Tudi pozneje se za zadevo ni več brigal, ker je imel vedno čez glavo posla z drugimi, nujnejšimi problemi. Umrl je, kot že omenjeno, leta 477, življenjepis sv. Severina, ki je misijonaril v drugi polovici 5. stoletja v Noriku, pa tudi "Zgodovina Langobardov" Pavla Diakona in Prokopij v svoji "Gotski vojni" pa nam potrjujejo, da so Vandali ob Donavi in najbrž na vsem ozemlju sedanje Moravske in južne Slovaške tedaj že imeli svojega vladarja.

Severin, ki je umrl že leta 482, je obiskoval vandalskega kralja, ki se je imenoval Feletej (vemo celo za njegovo "domače" ime, Feva) in njegovo ženo Gizo, bil v dobrih odnosih z njima, a ju ni nehal opominjati k bolj zmernemu življenju. Seveda pa je vprašanje, kaj je pojmoval pobožni in vneti Severin za "nezmernost". Vsekakor ni imel velikega uspeha. Severinu je šlo seveda predvsem za to, da bi obvaroval rimsko prebivavstvo v Noriku pred nasiljem teh Vandalov, ki so spet vedno bolj silili čez svoje meje.

Značilno pa je, da jih zgodovinski viri ne označujejo več za Vandale, ampak za Herule ali Rugijce. To pa si je lahko razložiti. Ozemlje teh Vandalov je služilo kot nekaka čakalnica za množice etnično in jezikovno sorodnih izseljencev, ki so prihajali iz južne Skandinavije, da bi se vdinjali v rimsko vojsko ali da bi našli priložnost za udeležbo pri vandalskih vojnih pohodih v Italijo ali kam drugam, kjer bi si lahko nabrali vojnega plena. To je bila tedaj edina možnost zaslužka za mladeniče s severa in vojskovanje je bilo edina obrt, ki so jo znali ali hoteli opravljati. Iz Skandinavije pa niso potovali posamezno, ampak v skupinah, ki so jih organizirali kaki poglavarji, "erilaR", t.j. jarli. Te skupine, seveda na konjih, so obsegale vsaj nekaj desetin, večkrat pa verjetno kar po nekaj stotin bojevnikov. Na vandalskem ozemlju, severno od rimske meje, ki je potekala prvotno ob Donavi, so morali počakati, da se je prikazal kak rimski agent in jih najel za tega ali onega rimskega poveljnika ali da je prišel odgovor na njihovo ponudbo za najemniško službo, ali pa tudi, da se jim je ponudila priložnost za kak plenilni pohod, bodisi na lastno pest ali v družbi domačih Vandalov.

Ker so imeli rimski agenti vedno opraviti z "erili", se je pač vseh Vandalov prijelo to ime, ki je dobilo v rimski izgovorjavi obliko Heruli. Izraz Rugi ali Rugijci pa je izhajal po vsej verjetnosti iz dejstva, da so bili ti skandinavski izseljenci po večini Rogi (izg. Rugi), pripadniki južnonorveškega plemena, na katero še danes spominja južnozahodna norveška dežela Rogaland. Seveda ni izključeno, da je bil tudi Feletej eden izmed teh skandinavskih priseljencev. A proti temu govori njegovo dobro znanje rimljanskih navad in domačnost z Rimljani, kot je bil sv. Severin, medtem ko vsi zgodovinski viri potrjujejo "divjaštvo" in surovo obnašanje Herulov, pa tudi njihovo poganstvo, v nasprotju z arijanstvom srednjeevropskih Vandalov.

Feletej, ki se je bil dotedaj zaradi Severinovih opominov in zaradi prijateljstva z njim varoval hujših akcij na škodo Noričanov, čeprav se je prisvojil že toliko ozemlja od Donave, da je tja prenesel celo središče svoje države oziroma svoje bivališče, se je začutil po Severinovi smrti prostega vseh ozirov. Začel je vdirati s svojimi četami globlje na noriško ozemlje in si ga prilaščati. Deželna obramba mu očitno ni bila kos, kolikor je sploh še obstajala, saj so bila to leta najhujše krize v zahodnorimskem cesarstvu; že leta 476 je bil poveljnik germanskih najemnikov v rimski vojski Odoakar, ki je bil tudi sam po rodu Rugijec, t.j. Herul, odstavil zadnjega rimskega cesarja, mladega Romula Avgustula. Seveda pa se Feletej in njegovi niso zavedali, da je to dejansko pomenilo konec zahodnorimskega cesarstva.

Tudi samoobramba prebivavstva v bežigradih in utrjenih mestih ni mogla zadržati vdorov. Zato je okrog leta 487 prišel v Norik sam kralj Odoakar in porinil Feletejeve Vandale spet čez mejo, Kot poroča langobardski zgodovinar Pavel Diakon, so v bojih nastopali tudi na Odoakarjevi strani Heruli in Rugijci, tisti seveda, ki so že od prej služili v njegovi oziroma rimski vojski. V bojih je padel tudi Feletej. Odoakar je oplenil vandalsko ozemlje in baje odgnal s seboj veliko število ujetnikov, česar pa ni vzeti preveč dobesedno, kajti požgal je pač vasi in osamljene kmetije, prebivavstvo pa se je gotovo umaknilo pred sovražniki v goste gozdove in na gore.

Že nekaj let potem pa je izbruhnila vojna med novim herulskim t.j. vandalskim kraljem Rodulfom, ki je nasledil Feleteja, in langobardskim kraljem Tatonom. Langobardi so si namreč iskali nov prostor za naselitev na svoji dolgotrajni selitvi od dolnje Elbe na jug in so trčili, verjetno nekje na južnem Moravskem, ob "Herule". Mišljeni so pač vsi skupaj, staronaseljeni Vandali in novonaseljeni Heruli. Ti so bili kot poklicni vojaki na glasu kot izredni bojevniki, katerih se je vse balo, to pa je zapeljalo Rodulfa, da boju ni posvetil take pozornosti in skrbi, kot bi bilo treba. Baje je medtem, ko se je njegova vojska tolkla z Langobardi, mirno kockal in bil tako zatopljen v igro, da ni nič videl in slišal. Celo nagnal je vojaka, ki mu je prišel poročat. Ko se je zavedel, kaj se dogaja, je bilo že prepozno. Padel je tudi on.

Vendar pa herulsko-vandalski poraz ni mogel biti tako hud, kot piše Pavel Diakon v svoji Zgodovini Langobardov, kajti ti niso mogli izriniti Vandalov z njihovega ozemlja in so jih morali obiti ter se naseliti nekje vzhodno od njih, v Panoniji, daleč od Italije, ki jih je mikala.

Toda dva zaporedna huda udarca, ki sta zadela obdonavske Vandale v vojnah z Odoakarjem in Langobardi, sta vendarle povzročila pri ljudstvu in voditeljih, posebno še med Heruli, ki so bili doma v Skandinaviji, precejšnjo demoralizacijo. Še bolj pa verjetno izginotje vsake možnosti, da bi si našli zaposlitev v Italiji kot najemniki v rimski vojski, kajti Italija je bila tedaj že trdno v gotskih rokah, Goti pa niso plačevali vojaških najemnikov. Imeli so dovolj lastnega vojaštva in sužnjev, ki so zbežali od svojih rimskih gospodarjev in se pridružili gotski vojski, kjer so bili svobodni. To je pripravilo velik del Herulov do tega, da so leta 512, po bitki z Langobardi, sklenili, da se vrnejo v svojo skandinavsko domovino. Odpravili so se, gotovo z družinami, če so si jih ustvarili med Vandali, na dolg pohod, ki jih je peljal čez vso današnjo vzhodno in severno Nemčijo na Dansko in od tam čez morje na južnozahodno Norveško.

S seboj so odnesli v obliki junaških pesmi in pripovedi svojih ljudskih pevcev spomine na lastne dogodivščine in na junaška dejanja ter pustolovščine svojih vandalskih prednikov v vojnah na strani Hunov in potem v osvobodilnih bojih proti njim, pa tudi na tisto, kar se je dogajalo v Italiji pod Odoakarjem in gotskim kraljem Teoderihom, čemur so bili verjetno mnogi izmed njih kot najemniki v Odoakarjevi vojski ali kot prostovoljni udeleženci gotskih pohodov sami priče. Pri Vandalih v Noriku in pri njihovih potomcih Slovencih se je ohranil spomin na te junaške pesmi in pripovedi, kolikor je dozdaj znano, samo v pravljici o slovenski kraljici Vidi, ki se je baje rešila pred Atilom v Landarsko jamo v Reziji, in v pravljici o Pesjanih, kot jo poznajo tudi na Norveškem. To pravljico si je razložiti s tem, da se je nanašala beseda Pesjani prvotno na besedo Hun, kar pa se je s časom spremenilo v Hund (pes); taka se je ohranila v norveški pravljici o Hundingih (Pesjanih). S splošnim spreminjanjem vandalskega jezika v poznejšo slovenščino pa se je beseda Hun-Hund še naprej fonetično spreminjala: hund - hup - sup in nato s popolno metatezo pus - pes - Pesjan.

Vsiljuje se domneva, da so Heruli prinesli s seboj iz Norika tudi besedo, s katero so poimenovali državo, ki so jo po svoji vrnitvi ustanovili na Norveškem, in iz katere izhaja tudi ime današnje Norveške: Norek ali Norig. Verjetno je namreč zadobila rimska beseda Noricum v ustih Vandalov in tako tudi priseljenih Herulov obliko Norek ali Norik, a udomačila se je bolj prva oblika. To ime pa jim je pomenilo ne le noriško deželo oziroma provinco, ampak tudi državno upravo oziroma organizacijo, ki so jo našli v njej in katero so gotovo vsaj delno povzeli ali posnemali. "Norek" jim je pomenilo torej toliko kot "država" oziroma državna organizacija, kakršne pred tem niso poznali. Zato je bilo pač logično, da so z istim izrazom v pomenu "država" poimenovali tudi svojo novo državno tvorbo na Norveškem. Samo ti Heruli, ki so se vrnili iz Norika, kjer so prebili nekateri desetletja (in mnogi so bili tam pač tudi rojeni), so bili sposobni ustanoviti v 6. stoletju v Skandinaviji nekaj takega, kar je bilo podobno pravi državni organizaciji.

Prokopij pripoveduje v petnajstem poglavju prve knjige svojega dela "Gotska vojna" o Karnih in Norikih, ki so prebivali v Noriku v prvi polovici 6. stoletja, ko se je začela vojna z Goti v Italiji. Na drugem mestu, v petnajstem poglavju druge knjige istega dela, kjer piše, kako so se Heruli po porazu v vojni z Langobardi selili prek ozemlja med Norikom in Dansko, poroča, da je bilo to ozemlje v lasti Slovenov. Iz zgodovinskih virov pa se da z vso gotovostjo razbrati, da so do tedaj tam bivala ljudstva vandalskega izvora. Iz tega se da sklepati, da so se bile do tedaj že izvršile jezikovne spremembe, s katerimi je nastalo iz narodnega imena Vendals po metatezi narodno ime Slaven(d) in da so bili Vandali s Heruli vred res že prodrli čez Donavo ter se naselili po Noriku, kjer so začeli istovetiti svojo državo z rimsko provinco Norik, hkrati pa so začeli sami sebe imenovati po njej "Karni", kar pa ni bilo nič drugega kot z metatezo spremenjeno ime Noriki (Norek -Koren - Koreni - Karni). Iz tega izvirajo vsi poznejši nazivi Korentani, Karantani, Karantanija. Isto velja za priimke Koren, ki so pomenili prvotno torej "Karantanec" in so najbrž označevali prvotne Noričane, staroselce, pa tudi za geografska imena kot npr. Korensko sedlo, kar je pomenilo Noriko ali Karantansko sedlo, Podkoren, kar je pomenilo "Kraj pod Norikom", torej "Pod gorskim sedlom, ki pelje v Norik", itd.

Ni mogoč noben dvom o tem, da imata tudi imeni Kranjska in Kranj svoj izvor v imenu Norek ali Norik; nastali sta pač v času, ko so tudi tamkajšnji slovenski "Karni" spadali h Karantaniji.

Da so bili izrazi Vandali, Vendi in Sloveni istovetni, je razvidno tudi iz pisanja gotskega zgodovinarja Jordanesa v njegovem delu "Jordanis Getica" iz sredine 6. stoletja, kjer pravi med drugim, da biva na zahodni strani reke Visle, od izvira proti severu "po neskončnih prostorih mnogoštevilni narod Venetov, ki se deli v razne rodove z raznimi imeni glede na kraje, vendar se najbolj imenujejo Slaveni in Anti." Narodno ime Veneti mu je seveda pomenilo isto kot Vendi in Vandali. Beseda Anti pa je pomenila v gotskem jeziku dobesedno "ob" (and) in je torej označevala ljudstvo ali ljudstva, ki so bivala ob Slovenih, na njihovi vzhodni strani. Mišljena pa so bila najbrž ljudstva, ki so nastajala iz mešanja Vandalov in predvsem Gotov s Sarmati in gotovo tudi z narodi, ki so pripadali baltski etnični in jezikovni skupini. Da je Got Jordanes predvsem v Antih videl soroden, v bistvu gotski element, dokazuje simpatija, ki jo kaže do njih. Anti so namreč po njegovem "med temi ljudstvi najhrabrejši", to pa je bila za tiste bojevite čase velika odlika.

Pozornost zasluži tudi dejstvo, da sta slovenska Karantanija in srednjeveška Norveška, Noreg, nastali v zvezi z istimi zgodovinskimi dogodki, da je nastalo njuno ime iz iste besede - Norik - in da ju je ustanovilo etnično isto ljudstvo (Vandali - Heruli), tako da sta bili dejansko državi dvojčki, čeprav se je spomin na to v teku nadaljnje zgodovine najbrž kmalu izgubil. Ohranile pa so se vsaj pri Slovencih razne, tradicije, ki pričajo o tem in o katerih bomo še spregovorili.

Del Herulov pa se je istočasno kot drugi, ki so se vrnili iz Norika v Skandinavijo, odselil proti jugovzhodu, verjetno v upanju, da bodo najeti za vojaško službo od bizantinskega cesarja, ki je stalno potreboval vojake. Cesar Anastazij jim je res dovolil naselitev okrog Singiduna (današnjega Beograda) in vsaj občasno so tudi našli službo kot najemniki v bizantinski vojski, posebno med vojno z Goti v Italiji, pa tudi v obrambi proti narodom, ki so z vzhoda silili čez Donavo na bizantinsko ozemlje in ropali po njem. Nekajkrat pa so se ti Heruli znašli tudi na strani bizantinskih sovražnikov. S časom so se asimilirali okoliškim ljudstvom in njihovo ime je izginilo iz zgodovine.

Čeprav se je bilo Odoakarju morda posrečilo, da je vrgel Herule in prejšnje vandalske naseljence in celega Norika, so se nedvomno takoj spet vrnili,kakor hitro je odnesel pete s svojo vojsko. To novo vandalsko osvajanje Norika je gotovo potekalo v glavnem mirno, kajti Vandali so bili kljub vsemu v bistvu kmečki narod, ki si je želel predvsem primerne zemlje za obdelovanje in ni hlepel po plenu in sužnjih. Vendar je ponekod, kjer so se stari prebivavci branili ali kjer so odločali herulski voditelji, ki so šele nedavno prispeli iz Skandinavije in so bili še surovi pogani, nedvomno prišlo do prelivanja krvi in pustošenja, o čemer pričajo arheološke izkopanine, ki razkrivajo požgane "bežigrade" ali naselbine starih Noričanov. Izginotje mnogih starih mestnih in vaških naselbin pa je pripisati prejšnji hunski invaziji in splošni nesigurnosti tistih časov, kar je prej ali slej pripravilo prebivavstvo do tega, da si je poiskalo zavetje v varnejših krajih v Italiji, Istri ali kje v alpskih krajih zahodno od Norika, v bližini utrjenega Salzburga, v Pustriški dolini, pa tudi na Bavarskem.

Da pa je del rimskih Noričanov ostal v deželi in se s časom spojil z Vandali-Slovenci v en narod, dokazuje predvsem dejstvo, da so številni kraji ohranili svoja imena tudi v novih razmerah, npr. Ptuj, Celje, Logatec, Postojna itd., ali pa so jih novi naseljenci označili za "laške" po pranordijski besedi Valh, ki je pomenila latinsko govoreče ljudi. Odtod krajevna imena Laško, Lahov Graben, Velike Lašče itd., v spomin na to, da so našli Vandali tam latinsko oziroma romansko govoreče prebivavstvo. Tudi kako pogorje je ohranilo svoje latinsko ime, npr. vinorodne Haloze (iz Colles). Vendar pa se lahko sklepa, da je ostalo v deželi sorazmerno malo romanskega prebivavstva v primerjavi s številom vandalskih naseljencev, saj niso zapustili močnih sledov v njihovem jeziku, čeprav je treba pripomniti, da slovenščina kot jezik, ki se je razvil iz nekdanje vandalščine, v tem pogledu še ni bogvekaj raziskana. Enako kot zgodovina naselitve in oblikovanja slovenskega naroda je ostala tudi zgodovina slovenskega jezika doslej vse preveč pod vplivom panslavistične ideologije.

Vandali in Heruli so se nedvomno ves čas imeli za tesne narodnostne sorodnike, če ne za isto ljudstvo. Sprotno priseljevanje novih skupin iz Skandinavije ni povzročalo, kot se zdi, nikakih problemov. jezikovne razlike med priseljenci in od prej naseljenimi Vandali očitno še niso bile tako velike, da bi motile njihovo sožitje. Tu je treba opozoriti tudi na važno dejstvo, da Vandali ob Donavi in v Noriku niso mejili na sarmatska in druga vzhodnoevropska ljudstva, npr. baltska (Litvanci itd.), zato so bili manj izpostavljeni takim vzhodnoevropskim jezikovnim vplivom, kakor druga vandalska plemena, ki jih je omenjal Tacit in ki so ostala na ozemlju med Odro in Vislo. Njihov besedni zaklad in izgovorjava sta so ohranila bolj

(Nadaljevanje na strani 5)

Kaj pišejo drugi . . .

Ti zapisi so dobeseden povzetek poročil ter komentarjev iz slovenskega in tujega tiska. Iz njih je izpuščeno le, kar ne spada v okvir njihovih naslovov tukaj. Kar je v oklepajih, so pojasnila in dopolnila zbiravca teh utrinkov, potrebna za razumevanje.

. . . o nujnosti dela za slovensko državo

"Mednarodni čas, v katerem živimo, je prepreden z negotovostjo. Urejanje mednarodnih odnosov je vsak dan težavnejše . . . Slovenci smo hočeš nočeš postavljeni danes v ta čas in smo torej dolžni, da iščemo rešitve, ki bi najbolj ustrezale našim stremljenjem in potrebam. Zgodovinski trenutek je svojevrsten, prilike še neizrabljene in marsikatera pot odprta . . . a prav v takih okoliščinah se rojevajo možnosti . . . preureditve zemljevidov in položajev. Za tak trenutek je treba biti pripravljen. Izdelani morajo biti načrti, preštudirane možnosti . . . napeljani stiki in zveze . . . Zakaj se to toliko poudarja? Zato, da nam pride do prave zavesti dejstvo, da slovenska usoda ni zapečatena za vedno v sedanjem notranje in zunanjepolitičnem okviru. Zunanja in tudi notranja nestabilnost (SFRJ) nas sili, da iščemo možnosti za uresničitev več kot tisočletnega sna o samostojnosti in samoodločanju. To . . . je konkretna možnost . . . Vse sloni na volji Slovencev, braniti svoje interese, najsi bodo to politični, gospodarski, teritorijalni ali kulturni . . . Vstop v državnost in samostojnost je lahko za nas huda preizkušnja, a naj ne mislijo tisti, ki zastopajo jugoslovansko linijo, da bo ta prizkušnja manjša, če se bomo držali Jugoslavije . . . V obeh Jugoslavijah je bil in je naš narod okrnjen v svojih narodnih interesih . . . Kar imamo, smo si priborili sami; nihče nam ni ničesar podaril . . . Prva in druga Jugoslavija sta nam premalo dali, premnogo pa odvzeli . . . Jugoslavija ni zadosten okvir za našo varnost: kolikor imamo varnosti, je zaradi volje do samoobrambe Slovenije . . . Če Slovenci ne bomo prevzeli . . . odgovornosti (za) svojo varnost in varnost naših interesov . . . je zaman, da razpravljamo o mogočih izhodih in rešitvah . . . Brez naše volje, da živimo kot svoboden in koristen dejavnik med drugimi narodi, smo Slovenci obsojeni ne samo na molk, ampak tudi na smrt." (A.F. "Slovenija in njen čas," VESTNIK, Buenos Aires, 4-5—6, 1982.)

. . . o nalogah Mohorjeve družbe v Celju

"Nenehno si postavljamo vprašanje, kako bo v prihodnje . . . z družbo, da bi ostala zvesta Slomškovi zamisli, predvsem pa, da bi prisluhnila znamenjem časa in da bi znala odgovoriti na ta znamenja. napak je namreč ostajati zvest tradiciji zaradi tradicije . . . zgolj ohranjati staro. Tradicijo je treba spreminjati in to je prava zvestoba njej sami . . . Pri tem bi opozoril na 8. člen pravil . . . kjer je zapisano: Namen in naloge Mohorjeve družbe so . . . da utrjuje slovensko narodno in socialistično zavest ter kulturo v skladu z ustavnim, pravnim in družbenopolitičnim redom Socialistične republike Slovenije in SFRJ, opravlja svojo dejavnost v skladu s samoupravnimi in delegatskimi načeli naše družbene ureditve in v skladu s koncilskimi načeli poglablja napredna krščanska prizadevanja. Ne smemo pozabiti, da je bila Mohorjeva družba (v Celovcu) najprej društvo-ustanovljena leta 1852 . . . Od leta 1859 je bila bratovščina, cerkvena . . . Leta 1955 je (celjska Mohorjeva) postala založniško podjetje, leta 1970 pa spet društvo . . . Danes je zanjo poglavitno vprašanje, kako naj se kristjan včlani v socialistično družbo . . . Tu pa smo spet pri tradiciji, njenem ohranjanju. Stvari moramo v duhu časa spreminjati, kajti če bi se tradicije držali po črki, bi sploh ne imeli tradicije. Zvestoba Slomšku zahteva 'nezvestobo'. . . . Kristjani se moramo navduševati za socialistične vrednote, ker so hkratu krščanske vrednoste . . . Zavzemanje za socialistične vrednoste izhaja iz evangelija samega . . . Moram reči, da smo imeli doslej (za to) kar dovolj podpore od Socialistične zveze, predvsem na republiški ravni . . ." (Bivši mariborski pomožni škof Alojzij Grmič, predsednik celjske Mohorjeve, ki letos svojevoljno in v brk zgodovini obhaja 130 letnico ustanovitve, ko je v sedanji socialistični obliki v resnici stara 37 let, DELO, uradno glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, 7. aprila 1982).

. . . o Titu in Glasu Amerike, po Solženicinu

"Glas Amerike že nekaj časa ni dober in Radio Liberty postaja slabši, dosti slabši . . . Kakor kaže, je ves Zahod z Združenimi državami vred začaran, za zmeraj obsojen na lažen privid o stanju v komunističnih državah. V tridesetih letih . . . ko je Stalin uničeval milijone in milijone ljudi, so listi v Združenih državah razglašali, da je Sovjetska zveza dežela socialne pravičnosti. Predsednik Roosvelt je iztegnil roko v podporo Stalinu in ameriški poslovni ljudje so na vso silo hiteli dajati mu tehnološko pomoč . . . In ob koncu zadnje vojne sta Amerika in Britanija Stalinu podarila vso vzhodno Evropo . . . Ta pomota je svobodni svet veljala pol zemeljske oble . . . in še več ko pol po prebivavstvu. In danes je kar največja nevarnost, da bodo vodniki svobodnega sveta to napako ponovili. Dejansko so jo ponavljali naprej in naprej leta in leta. Na primer glede Tita. Tito je bil morivec, rabelj svojega lastnega ljudstva. Takoj po koncu vojne je postrelil stotisoče svojih rojakov. Sestreljeval je celo ameriška civilna letala blizu avstrijske meje. Vse to mu je bilo odpuščeno ter, kar je še hujše, pozabljeno. In povzdignili so ga v velikega državnika . . . Toda Glas Amerike teh resnic ne oddaja . . . Določanje njegovih sporedov je največ v rokah ideologov (v ameriškem zunanjem ministrstvu). ki ravnajo pod vplivom mitov ter napačnega mišljenja o Rusiji (in drugih komunističnih deželah). Na ta način, in zdravi pameti nasprotno, ameriške radijske oddaje podpirajo pomoč komunizmu." (Aleksandr Solženicin, "Mehkužni Glas Amerike", NATIONAL REVIEW, New York, 30 aprila 1982)

. . . o kitajskem suženjskem raju

"Na univerzi (v Žengžuju, industrijskem mestu na severu rdeče Kitajske, kjer je pisec leto dni učil angleščino) je šola za tuje jezike delovna enota, ki je eden temeljnih organizacijskih kamnov današnje kitajske družbe . . . Vključenje vanjo velja za vse življenje. Dobiti premestitev iz nje je skoraj nemogoče . . . Delovna enota . . . nakažuje svojim članom stanovanja, odmerja plače, pobira prispevke za unijo, deli nakaznice za žito, tkanine, olje za kuho in premog. Ona izbira, kdo bo dobil kupone za nakup kolesa, televiziskega sprejemnika in šivalnega stroja; ona dobavlja poročenim protispočetvene pripomočke, poravnava zakonske spore, dovoljuje ločitve, določa dnevne delovne naloge in kvote, dobiva v roke vso prihajajočo pošto, razsoja o napredovanjih v službi, organizira telesne vaje, šport in razvedrilo; izbira tiste, ki bodo deležni posebnega urjenja, rekutira člane za Partijo in zapoveduje parom, kdaj bodo smeli imeti edinega otroka, ki ga država zdaj dovoljuje. Uradniki enote vodijo tudi za vsakega njenega člana kartoteko, ki je delavec nikoli ne sme videti. Vsebuje vse samoobtožbe, ki jih je kdo kdaj moral napisati, vse graje, ki so jih komu izrekli na tedenskih političnih sejah, in vse, kar je kdaj kdo komu drugemu na skrivaj očital. Profesorji so zlasti v strahu pred to kartoteko, zakaj študentje lahko dajejo vanjo uničujoče kritike brez skrbi pred obrambo proti njim, saj učitelj nikdar ne zve o tem . . . Delovna enota se seveda ne pomišlja kartoteko uporabiti proti komur koli. Vodje in uslužbenci enote so vsi člani partije . . . Samo en uradnik uprave (na šoli za jezike, kje so vsi vodilni znali samo kitajsko) je . . . dve leti hodil na univerzo . . . kjer sta glavna predmeta bila marksizem in gverilsko vojskovanje . . ." (James Kenneson, HARPERS, Boston, april 1982).

. . o "zanemarjanih" zamorcih v ZDA

"Približno vsak peti (ameriški) zamorec uživa državno podporo (Welfare). To povedo številke v novi študiji, ki jo je objavila Pomoč družinam z nepreskrbljenimi otroki, največja zvezna ustanova za podpore v gotovini - AFDC. Statistika kaže dalje, da okoli 40 odstotkov zamorskih družin z otroki pod 18. letom prejema denar od AFDC, v primeri s komaj 6.8 odstotka takih belih gospodinjstev. Leta 1959 je bilo teh podpor deležno vsega 773.000 družin . . . leta 1979 pa 3.4. milijona ali 10.4 milijona ljudi (skoraj pet odstotkov vsega prebivavstva v državi) . . . Od tega je črnih družin bilo 43.1%, belih pa 40.4%. 13.6% te pomoči je šlo ljudem španskega rodu, ostalo pa Indijancem, Azijcem in drugim plemenom. (THE WASHINGTON POST, 23. maja 1982. Zamorci sestavljajo samo kakih 12 odstotkov vsega prebivavstva v ZDA).

. . . o sovjetski nevarnosti za SFRJ

"Neodvisnost, ki si jo je rajni Josip Broz Tito tako drzno izbojeval iz Stalinovih krempljev, se po vsej priliki seseda. Jugoslavije ne bodo spravili v nevarnost sovjetski tanki, temveč svetovna gospodarska kriza, poostrena z zanikrnim domačim upravljanjem . . . Inflacija (številke so za leto 1981): 40 odstotkov (najhujša v Evropi), nezaposlenost: uradno 12% in raste. Zaslužki v trdnih valutah od izvoza: v zastoju. Dolgovi v trdnih valutah in stroški z njimi: hromeči. Povprečne dejanske mezde so padle za 10% v letu 1980 in za nadaljnih 10% 1981. Prejšnji predsednik Lazar Mojsov je . . . svaril Zvezo komunistov Jugoslavije, da se 'dosti ljudi ne zaveda globine brezna, v katero bomo padli, če bomo nadaljevali z neodgovornim ravnanjem' . . . Izguba gospodarske neodvisnosti (od Sovjetske Zveze) se je že začela. Leta 1970 so komunistični kupci vzeli le 30 odstotkov jugoslovanskega blagovnega izvoza. Leta 1980 je ta številka poskočila na 46 odstotkov. Sovjetska zveza zdaj Jugoslaviji dobavlja 40% njene porabe nafte in lah ko z obratom pipe vrže njeno gospodarstvo v kaos . . . Za Jugoslavijo, ki je vzdrževala kočljivo ravnotežje med Vzhodom in Zahodom, je nevarnost še zlasti prijemljiva . . . Letno porabi okoli 16 milijonov ton tekočega goriva. 6 milijonov ton ga uvaža iz Sovjetije, ki ji računa po svetovnih (arabskih) cenah, a sprejema za plačilo jugoslovanske težke in porabniške izdelke. Trgovsko to pomeni, da se Jugoslavija za nobeno ceno ne sme zameriti Moskvi. 'Poglejte samo, kako glasujemo v Združenih narodih,' pravi znan belgrajski časnikar, 'pa boste videli, da v pomembnih zadevah vedno potegnemo s Sovjeti!' . . . Leta 1972 je jugoslovanski zunanji dolg znašal 4 milijarde dolarjev, katerim je še bilo moč biti kos. Danes (konec 1981) je zrasel na dvajset milijard dolarjev - skoraj 1000 dolarjev na državljana, kar je več kot na Poljskem, v Braziliji ali Turčiji. Za obresti, odplačevanje in druge stroške s poravnavanjem dolga bo 1982 potrebnih štiri in pol milijarde dolarjev . . . Obrniti to zavoženo politiko kam drugam bi pa pomenilo okrniti vogelna kamna Titove politike - delavsko samoupravljanje in pokrajinsko avtonomijo . . . V Ameriki šolan srbski bančnik je brezobzirno povedal, da je samoupravljanje zelo človeški sistem, še zlasti čudovit, če delo sovražiš . . . Jugoslovani imajo dve končni izbiri: izboljšati svoje gospodarstvo, da bo lahko več prodajalo na zahodna tržišča, ali pa ohraniti politične svete krave (samoupravljanje, itd.) ter za potrebni uvoz plačevati s povečanjem izvoza v sovjetski blok, ki je voljan trgovati (s SFRJ) pod političnimi pogoji . . . Druga izbira pomeni nižjo življenjsko raven in - kar je hujše -vsaj delno izgubo državne neodvisnosti. To ni posebno prijetna . . ." (FORBES, vodilni ameriški gospodarsko-politični tednik, 21. aprila 1982).

KAKO JE NASTAL SLOVENSKI NAROD

(Nadaljevanje s strani 4)

nordijski značaj, in trume Herulov, ki so vedno spet prihajale iz Skandinavije med nje, so seveda vplivale tudi na jezik, da je ohranjal svoj nordijski besedni zaklad, slovnične oblike in celo marsikakšno kratko frazo, vzklik, kletvino, otroški rek itd. Tako je npr. še danes Slovencem in Švedom skupna kletivna "sakramensko!" (švedsko "sakramentskad!"). Vandali ob Donavi v današnji Dolnji Avstriji in v Noriku so mejili na vzhodu na druge vzhodnogermanske narode, Gote, Gepide in Langobarde, kar je seveda tudi pustilo svoje vplive v njihovem jeziku, a je tudi še neraziskano. Omenim naj le zanimivost, da poznajo samo vzhodnoštajerska narečja besedo "magari" v pomenu "čeprav", ki velja za značilno italijansko, a je prišla v iltalijanščino po vsej verjetnosti od Langobardov, ki so bili nekaj časa vzhodni sosedje Vandalov-Slovencev. Samo najbolj vzhodna in najbolj zahodna slovenska področja poznajo nadalje priimke Vratuša, Vratuž, Bratož itd., zelo verjetno iz latinskega "Bardus", kar je pomenilo "Langobard".

Nastanek slovenskega naroda v političnem, etničnem in jezikovnem smislu je treba videti prav v spajanju Vandalov in novih priseljencev Herulov, v njihovih bojih za Norik in v njihovi dokončni zasedbi te rimske province. To se je zgodilo nekako na prehodu od 5. na 6. stoletje in v prvi polovici 6. stoletja, v času gotske vojne v Italiji, ko ni bilo nikogar več, ki bi bil Vandalom in Herulom - kolikor se je sploh še moglo govoriti o dveh različnih skupinah Vandalov - branil naselitev v Noriku. Tedaj so tudi začeli uporabljati zase poleg starega imena Vendals, že spremenjenega po zamenjavi zlogov in glasov v obliko Sloveni ali Slovenci, tudi ime Karni ali Koreni (odtod slovenski obliki Koroška in Korošci ter nemški obliki Kärnten in Kärntner), iz oblike Norek, polatinjeno Corentani ali Carantani. To se je zgodilo mogoče tudi pod vplivom mešanja s starimi Noričani, kolikor jih je še ostalo v deželi, in istovetenja s tradicijo rimskega Norika. Fantazijska razlaga, da je nastalo ime države Karantanije iz keltske besede karan ali podobno v pomenu "prijatelj", ki da se je ohranila v Noriku še iz predrimskega časa, je prav tako nesmiselna, kakor če bi hotel kdo razložiti ime francoskega mesta Orleans s slovensko besedo orel ali s slovenskim krajevnim imenom Orle ali kakor če bi skušal kdo razložiti ime norveškega glavnega mesta Oslo z besedo osel.

Končno je še omeniti, da seveda ni mogoče izključiti možnosti, da je nastalo tudi ime Rugijci iz besede Norik oziroma Koren, ki so jo prinesli Heruli s seboj, po nastopu nove metateze ter okrajšave (Kor - Rog). Vse to pa se tako prepleta in si je tako sorodno med seboj, da vzbuja začudenje in bo nedvomno še dolgo nudilo ne samo zgodovinarjem, ampak tudi jezikoslovcem obilo snovi za preučevanje. Seveda, če se bodo znali znebiti starih shem.

(Dalje)

PIŠITE ZA VAŠE PRAVICE

NOV ONTARIJSKI ZAKON O ČLOVEČANSKIH PRAVICAH JE STOPIL V VELJAVO 15. JUNIJA

Naš novi zakon bazira na zelo preprosti a močni ideji: Vsaka oseba živeča v tej provinci je enake važnosti. Vrednost in čast vsake osebe mora biti pripoznana tako da ustvarja ozračje medsebojnega spoštovanja in razumevanja.

Tukaj je nekaj glavnih točk tega novega zakona:
RASNA, ETNIČNA IN VERSKA ZAPOSTAVLJANJA (DISCRIMINATION). Vsakdo ima pravico za enake možnosti pri zaposlitvi, pogodbah, stanovanjih, dobrinah, uslužnostih in možnostih neglede na raso, barvo, prednike, etnični izvor, kraj rojstva in vero.
POHABLJENI. Po tem zakonu ima vsaka oseba s telesno ali dušeno opreko isto pravico do enakega zdravljenja.
ZAPOSLITEV. Zakon je bil razširjen tako da prepoveduje zapostavljanje stalno poškodovanih oseb, med starostjo 18 in 65 let in proti oseban na podlagi družinskega stanja.
NADLEGOVANJA. Vsaka oseba ima pravico do svobode pred nadlegovanjem na podlagi prepovednih določb o stanovanjih in nameščenstvu. Nezaželjena spolna približavanja oseb na mestih avtoritetnih položajev so prepovedana.

Zakon razlaga te in mnoge druge primere. Radi bi vam poslali primerek istega za vašo lastno razlago zakona, tako da lahko vse sami najdete do podrobnosti. Prosim pišite na: Ontario Human Rights Commission, Queen's Park, Toronto, Ontario M7A 1A2. Ali pa nas kličite na telefon: (416) 965-6841 ali pa 1-800-268-9004.

Tako boste videli, kako nov zakon podpira eno drugo zelo preprosto a močno idejo — Skupaj smo mi vsi Ontario.

Ontario
Human Rights Commission
Hon. Russell H. Ramsay, Minister of Labour
Canon Borden Purcell, Chairman

Iz slovenske zgodovine . . .

B.C. Novak

Kaj pravijo viri

V drugem delu svoje razprave se Mal dotakne rane slovanske in slovenske zgodovine. Pod naslovom "Kaj pravijo viri" posveti posebno pozornost slovansko-obrskemu razmerju, hrvatski teoriji in še nekaterim drugim problemom, ki so povezani z zgornjima vprašanjema. Z navajanjem velikega števila primerov vzetih iz virov dokazuje, da Hauptmann ni upošteval teh virov, ali pa jih je po svoje prikrojeval. Oglejmo si torej nekaj Malovih dokazov.

Hauptmannovo trditev, da viri ne ločijo med Slovani in Obri, zavrne Mal s kratkim citatom iz Ivana iz Efeza (Johannes epicopus Ephesinus) ne da bi omenil avtorja: "Komaj 20 let pozneje" (po letu 559) "so se v še večji meri ko kdaj prej vzdignila nad Bizanc ljudstva Slovenov ter kodrasto-dolgolasih Obrov. Vir ve tukaj prav dobro razločevati Slovene od Obrov." (Čas, XVII, str. 190.) Da gre tukaj res za ta važen vir nam potrdi sledeča navedba iz samega Ivana iz Efeza: "Po Justinovi smrti" (leta 678) "so se zoper njega" (Tiberija) "še v večji meri vzdignila prokletstva vredna ljudstva Slovanov (Esklabinoi) ter tistih s kodrastimi ali dolgimi lasmi, ki so jih imenovali Obre (Abaroi)." (Kos, Gradivo, I, št. 83, str 92-93.) Ivan iz Efeza je živel v šestem stoletju ter je spisal Cerkveno zgodovino v sirskem jeziku, od katere se nam je ohranil samo tretji del, ki opisuje dogodke med leti 536 in 585. Mal je torej uporabil sočasen vir, ki jasno razlikuje med Slovani in Obri.

Drugi Malov dokaz pa ni tako posrečen. Tukaj se sklicuje na Kroniko Mihaela Sirskega, ki je bil antioški patriarh od leta 1166 do 1199. Ko razpravlja o dogodkih iz okoli leta 588, pravi Mihael Sirski, da so "Bizantinsko iznova napadli Obri, zkleti barbari z negojenimi lasmi, ki so prišli s skrajnega vzhoda, potem zahodno ljudstvo Slovenov ter še drugi, ki se imenujejo Langobardi." (Glej Kos, Gradivo, IV, št. 933, str. 477, in op. 2.) Tudi Mihael Sirski razlikuje med Obri in Slovani, vendar njegova Kronika ni sočasen vir, temveč je bila spisana šele v 12. stoletju.

Dotaknimo se sedaj obrsko-slovanskega razmerja. Mal priznava, da nam viri poročajo o vseh mogočih oblikah tega razmerja: "Nikakor se ne da tajiti, da bi se Slovani ne bili nikoli vezali z raznimi nomadskimi rodovi za skupne bojne in plenilne pohode, ali da bi jim ne bili morda nikjer podložni. Nasprotno! Zgodovinska sporočila nam celo oboje potrjujejo." (Čas, XVII, str. 190.) Mal povzema po virih, da sta obsjali dve skupini Slovanov; zahodni Sloveni ob Potisju in ob ogrskih obdonavskih nižinah so bili podložni Obrom, vzhodni Sloveni, ki so prebivali od dolenji Donavi, v današnji Vlaški nižini v Romuniji ter severnovzhodno od njih živeči Antje (Antai) pa so bili svobodni.

Oglejmo so nekoliko virov, ki jih Mal navaja v potrditev svojega stališča, da so bili pod obrsko oblastjo samo zahodni Sloveni.Prvi vir, ki se Mal nanj nasloni, je poročilo že zgoraj omenjenega patriarha Mihaela Sirskega za leto 581: "Zahodna ljudstva Slovenov in drugih . . . so prišla popolnoma pod oblast kagana, kralja Obrov." (Kos, Gradivo, IV, št. 931, str. 476-477.) Seveda obstaja vprašanje ali je hotel Mihael Sirski ločiti zahodne Slovene od vzhodnih, ali pa govori o zahodnih Slovenih zato, da jih loči od Obrov, "Ki so prišli s skrajnega vzhoda". V zadnjem slučaju bi se to mesto lahko tudi tolmačilo, da so bilo vsi Sloveni pod Obrsko nadoblastjo. Pri vsem tem pa moramo upoštevati, da je Mihael Sirski pisal svojo Kroniko 600 let pozneje in čeprav je uporabljal stare sočasne vire jih je le lahko tolmačil o svoje.

Drugi Malov primer je bolje izbran. Gre za sočasni vir iz leta 597, ki govori o obrskem napadu na Solun, ki so se ga udeležili tudi Sloveni. Vir, Miracula s. Demetrii (Čudeži sv. Demetrija), je spisal solunski nadškof Ivan, ki je sam doživel obleganje, in pravi, da je ogrski kakan 'Povabil k sebi vse neverne in divje rodove Slovenov, ker ves ta narod je bil od njega zavisen, pomešal med nje nekatere barbare drugega rodu ter vsem skupaj ukazal, da naj z vojsko napadejo pod božjim varstvom stoječi Solun." (Kos, Gradivo, I, št. 120, str. 157-158.) Ta vir sicer izrecno pravi, da je kakan gospodoval nad vsemi Sloveni. Mal kakor tudi Franc Kos se s to izjavo ne strinjata, ker se lahko dokaže iz drugih virov, da je le del Slovenov živel pod obrsko oblastjo, drugi del pa je bil svoboden. (Glej Kos, zGradivo, I, str. 158, op.1.) K temu je treba pristaviti, da je vir tipična hagiografija (legenda o svetnikih), ki je polna pretiravanj.

Sloveni, ki jih je obrski kakan poslal v pomoč langobardskemu kralju Agilulfu v njegovem boju proti Bizantincev v severni Italiji leta 603, so Malov tretji primer o podjarmljenih zahodnih Slovenih. Ti kakanovi podložniki so, po Malu, živeli "poleg Obrov po današnjih širnih ogrskih planjavah." Ko govori o teh zahodnih Slovenih pa se Mal ne more premagati, da ne bi dodal še svoje pripombe, ki se nanaša na skoraj 200 let poznejše dogodke iz leta 796. Takole pravi: "O teh istih Slovenih in Obrih se je nemški kronist po zmagi širokoustil, da se ni splačalo iti nad nje: kar 7 do 9 so jih nabadali na sulice ti junaki, ki so se pred temi 'črvički' in žabami' tako tresli, da so se tri dni

(Nadaljevanje na strani 6)

Iz slovenske zgodovine...

(Nadaljevanje s strani 5)

vzdrževali vina in mesa, da bi jim Bog naklonil uspehov. Le nesloga, nezmernost in podkupljivost v nasprotnem taboru jim je prinesla zmago. Za te nekdaj Obrom podložne Slovane je šlo, ko je l. 796 Pipin naročal Arnu, da bi med Obri in Slovani skrbel za pouk in božjo službo." (Čas, XVII, str. 191.)

Pred prihodom Obrov

Oprt na vire Mal dokazuje, da so bili vsi Slovani svobodni pred prihodom Obrov. Šele okoli leta 558 so Obri prodrli na ozemlje sevrno od Črnega morja ter nato prišli v stik s prvimi Slovani. Nekaj let pozneje, leta 567, so skupno z Langobardi uničili državo Gepidov, ki se je razprostirala vzhodno in sevrno od Donave ter zahodno od Karpatov, to je v današnjem Potisju in na Sedmograškem. Po umiku Langobardov v Italijo leta 568 so zasedli Obri panonsko nižino tudi zahodno od Donave.

Pri razpravljanju o najstarejši slovanski zgodovini se Mal naslanja na bizantinskega zgodovinarja Prokopija, ki je živel in pisal v prvi polovici 6. stoletja, torej v dobi cesarja Justinijana. Leta 527 je postal tajnik bizantinskega poveljnika Belizarja ter ga je spremljal na razna bojišča. Prokopijevi spisi so važni za nas, ker opisujejo šege in navade pri starih Slovanih ter njihove vpade na Balkanski polotok. Prokopij večinoma opisuje, kar je sam doživel. V osmi knjigi svoje Zgodovine podaja kronološki pregled dogotkov pred letom 554.

Mal povzema iz Prokopija, da je leta 545 velika množica Slovenov prestopila Donavo, ropala po Traciji ter odvedla mnogo ljudi v sužnost. Bizantinski poveljnik Hilbudij jih je sicer nekaj časa zadrževal, toda ko je v bojih s Sloveni padel, so bila vrata v bizantinsko državo na stežaj odprta. Prokopij je tudi dobro razločeval med Sloveni in Anti, oboje je prišteval k Slovanom, dočim označuje Bolgare kot Hune. Prokopij poroča o bizantinskih intrigah in izigravanju barbarov, da si zavarujejo severno mejo svojega cesarstva. Tak je bil tudi slučaj, ko je cesar Justinijan ponudil Antom bizantinsko zavezništvo in jih povabil, naj se naselijo v praznem mestu Turrisu (danes Turnu ob Donavi) ter jim obljubil bogata darila in mirno sožitje, če bodo za naprej vedno ovirali Hune (Bolgare), da ne bodo ropali po bizantinski državi. Pa pustimo Malu, da sam nadaljuje:

"V l. 547 beleži Prokopij pustošenje in plenjenje celega Ilirika tja do Drača po slovenski vojski. Bizantinski poveljniki, ki so razpolagali s 15.000 možmi, se sovražniku niti približati niso upali. In zopet za dve leti je šla brez ovir čez dolenjo Donavo in čez Marico maloštevilna slovenska vojska, ki je pognala v divji beg celo najbolj izbrane bizantinske čete ter zavzela mnogo trdnjav. In naslednjega leta (550) je prihrumela na bizantinska tla taka množina Slovenov, ko še nikdar preje ne. Ko so nekatere teh, ki so se odcepili od glavne vojske, Bizantinci ujeli in po njih cilju vprašali, se niso morda strahopetno izgovarjali, da so nedolžni in da so le prisiljeni služiti kakemu tujemu narodu, marveč so moško izjavili, da so prišli si osvajat Solun in druga ondotna mesta. Prokopij je domneval, da jih je priklical sam gotski kralj Totila, da bi vezali bizantinske sile in tako Gote razbremenili. En del jih je l. 55&-551 brez strahu prezimil ob Marmorskem morju, kakor bi bili v svoji domovini. V l. 551 so potem nezaslišno postošili in plenili po bizantinskih pokrajinah. Po vseh cestah je bilo polno mrličev in z neizmernim plenom in sužniki so se vračali domov. Čez Donavo so jih neovirano prevažali Gepidje, ki so dobili od glave po en zlat stater. Bizantinci so to Gepidom zamerili in so dragevolje poslali Langobardom pomožno vojsko, ko so se z Gepidi sprli. Pripoveduje nam tudi še o trdnjavah, ki jih je dal veliki Justinijan zidati proti Slovenom, ki so se ene polastili in jo dolgo rabili za svoje oporišče. -Vse te podrobnosti torej Prokopij pozna, pa bi ne vedel, ali so pravi napadalci bili v resnici Sloveni, ali pa jih je gonil le tuji bič!" (Čas, XVII, str. 192.)

Zakaj se je Mal odločil šele za leto 545, je težko reči. Prokopij sam pravi, da so se slovanski napadi na bizantinsko ozemlje začeli z Justinijanovo vlado, to je že leta 527. Takole opisuje te prve napade Prokopij sam:

"Odkar je po bizantinski državi začel cesar Justinijan vladati, so pustošili Huni, **Sloveni** in **Antje** skoraj vsako leto po Iliriji, Traciji, Heladi, Kerzonezu ter sploh po zemlji od Jonskega morja pa do carigrajskega predmestja." (Kos, **Gradivo**, I, št. 15, str. 12.) Za leto 530 pravi Prokopij: "Huni (Bolgari), **Sloveni** in **Antje** so v tistem času večkrat šli čez reko Donavo ter grozovito postopali po bizantinski zemlji." (Prav tam, št. 16.) Na leto 533 pa se nanaša sledeči odstavek: "Ko je bizantinski poveljnik Hilbudij šel čez reko Donavo, so se mu postavili nasproti **Sloveni** ter premagali njegovo vojsko. V boju je padlo veliko Bizantincev in pa tudi njih poveljnik Hilbudij. Odslej so Sloveni večkrat šli čez Donavo ter pogostoma napadli bizantinsko državo." (Prav tam, št. 17.) Gornji citati bodo posebno zanimali vse tiste, ki so brali Finžgarjev roman **Pod svobodnim soncem**.

Čeprav govori Prokopij o Hunih (Bolgarih), Slovenih in Antih, se iz povedanega razvidi, da so plenili vsak zase, ali skupno kot enakopravni napadalci. Nikjer ni omejeno, da bi Sloveni ali Anti plenili pod poveljstvom Bolgarov, na kar je Hauptmann namigoval. Mal se tega vprašanja ni dotaknil.

dalje

Kanadsko društvo za zadružne študije

Osebe, ki so preučevale zadružništvo, so imele več let kanadsko vejo mednarodne organizacije CIRIEC. Poleg konferenc so izdajali tudi znanstveno revijo (najprej Canadian CIRIEC Review, pozneje Canadian Journal of Public and Cooperative Economy). Urejal jo je ves čas prof. George Davidović, ki je predaval zadružništvo na Concordia univerzi v Montrealu. Revija je priobčevala članke v francoščini in angleščini s posnetkom v drugem jeziku. Ko je bil prof. Davidović upokojen, ni bilo naslednika za njegovo delo. Organizacija same je ostala in obdrzala iste začetnice, toda prvi I ni več pomenil "International", marveč "interuniversitaire", dejansko mišljeno samo univerze francoskega dela Kanade.

Prvi sestanek, ki naj bi pripravil primerno znanstveno društvo za angleški del Kanade, je bil l. 1980 v Montrealu. Zamisel je prišla bliže realizacije, ko se je ustanovil v okvirju projekta za bodočnost zadružništva poseben odsek za zadružno teorijo. na sestanku v Halifaxu (1981) so udeleženci formalno sklenili, da se tako društvo ustanovi. Sestanek v okvirju zadružnega kongresa 1982 naj bi odobril pravila ter izvolil prvi odbor.

18. junija se je zbralo nad 40 oseb, ki so odobrili pravila ter določili glavne smernice za delovanje drštva. Društvo se bo včlanilo v organizacijo znanstvenih društev Kanade in bo imelo prihodnji sestanek prihodnje leto v Vancouverju, kjer bodo zborovala znanstvena društva. Prvo leto bosta izšli dve številki Vestnika, za bodoče pa si bo prizadevalo društvo izdajati znanstveno revijo za zadružne študije.

Kot prvi odbor so bili izvoljeni: Prof. John Jordan (York University) tajnik-blagajnik; Prof. Gerald Aubry (University of Ottawa) podpredsednik in prof. Rudolf Čuješ (St. Francis Xavier University) predsednik.

DELOVNI ODBOR DEMOKRATSKIH SREČANJ JAVNIH DELAVCEV IZ JUGOSLAVIJE

66 DENNINGTON PARK ROAD, LONDON NW6

Koncem marca, 1982

Spoštovani gospod urednik!

V prilogi Vam pošiljam izvod resolucije Drugega demokratskega srečanja v Londonu koncem januarja 1982, ki jo morete uporabiti. Objava te resolucije se je zakasnila, ker nekateri podpisniki niso mogli osebno priti v London, pa so zato poslali svoja polnomočja. Da ne bi prišlo pozneje do kakšnega nesporazuma, je delovni odbor prosil vse tiste, ki so poslali svoja polnomočja, da resolucijo osebno vidijo in jo osebno podpišejo. To je seveda zahtevalo čas.

Naknadno je bila resolucija poslana tudi širšemu krogu javnih delavcev s povabilom na podpis in na sodelovanje. Tako dobivamo zdaj dodatne podpise.

Istočasno Vam pošiljam tudi poročilo, ki pojasni, za kaj gre.

S prijaznimi pozdravi,

Dušan Plenič,
za Delovni odbor

RESOLUCIJA DEMOKRATSKEGA SREČANJA 1982

V Londonu na Angleškem je bilo 30. in 31. januarja 1982. drugo srečanje demokratskih javnih delavcev iz Jugoslavije – Srbov, Hrvatov, Slovencev, Makedoncev in bosansko-hercegovskih muslimanov. Ugotovljena so bila sledeča dejstva:

1. Vodstvo Zveze komunistov Jugoslavije je pripeljalo državo v težko gospodarsko, družbeno-politično in narodno krizo ter ne more najti novih poti za nadaljni razvoj države. Slepo se drži svoje komunistično-leninistične ideologije in vztraja na tem, da je vse kritične probleme države mogoče rešiti s čudodelno formulo "za Titom – Tito".

Politični pritisk, preganjanje in sojenje hitro naraščajo. Jugoslavija je med državami z največjim številom političnih jetnikov. Odnošaji med narodi in narodnostmi se še vnaprej slabšajo. Zgrešena politika na Kosovu je pripeljala do upora, ki je pretresel državo.

Gospodarski položaj, tako in tako težak, se slabša iz dneva v dan. Dolg v tujini je presegel 20 milijard dolarjev in je povprečno, na osebo, višji kot na Poljskem. Zunanje-trgovinski primanjkljaj znaša 6 milijard dolarjev. To je pripeljalo do omejitve uvoza in s tem do pomanjkanja surovin in blaga splošne porabe. Bližajo pa se še težji časi, ker zapadajo roki za odplačilo dolgov. Brezposelnost raste: po uradnih podatkih je v državi okrog 800.000 brezposelnih, okrog en milijon delavcev pa je na začasnem delu v tujini. Inflacija je dosegla stopnjo najmanj 40 odstotkov.

Stalno upadanje življenjskega standarda najbolj prizadeva delavce in kmete in povečuje družbene razlike.

Mednarodni ugled Jugoslavije naglo pada, celo v krogu neuvrščenih držav.

2. Reševanje problemov Jugoslavije ni možno vse dotlej, dokler ima Zveza komunistov Jugoslavije monopol nad politično oblastjo in dokler vsi državljani ne uživajo človekovih pravic, se pravi pravice do svobodnega izražanja in svobodnega združevanja in dokler vsi narodi Jugoslavije ne dobe pravice do narodne samoodločbe.

3. Doslej se še noben komunistični režim ni prostovoljno odrekel oblasti. Dolžnost vseh aktivnih demokratskih sil, v državi in v svobodnem svetu, je, da okrepijo boj za demokracijo, da bi s tem povečale pritisk na današnje oblastnike. Kjer med diktaturo in ekstremizmom ne delujejo demokratske sile, vsak preobrat preveč stane.

4. Jugoslavija je po zunanji politiki "neuvrščena", po ideologiji pa opredeljena država. Kljub dogodkom na Poljskem in v Afganistanu, kljub sporom v mednarodnem komunističnem gibanju, pa Zveza komunistov Jugoslavije trdi, da "socializem ni v krizi, temveč da stalno napreduje". K temu napredovanju prispevajo tudi komunisti Jugoslavije z izpolnjevanjem svojih internacionalnih dolžnosti.

Jugoslavija bi morala postati nevtralna država, po zgledu Švice, Švedske ali Avstrije, vselej pripravljena braniti svojo neodvisnost. Njene meje bi morale zajamčiti Združene države Amerike in vse evropske sile. S tem bi bila onemogočena uporaba doktrine Leonida Brežnjeva. Sedanja zunanja politika Zveze komunistov Jugoslavije, v končni analizi, ogroža neodvisnost države.

5. Javni delavci, zbrani v Londonu, so odločeni nadaljevati z rednimi demokratskimi sestanki kot stalno ustanovo našega narodnega življenja v svobodnem svetu. Pozivamo pripadnike vseh narodov Jugoslavije, ki priznavajo demokratska načela in metode, da se sestajajo, izmenjujejo mišljenja in zavzemajo stališča, da s tem dajejo demokratskim silam v Jugoslaviji tako primer kot vzpodbudo.

Demokratsko srečanje v Londonu je bilo na dan mednarodne solidarnosti s poljskim narodom, katerega demokratska stremljenja je zadušila vojaška diktatura. Pozdravljamo proteste demokratskih sil v Jugoslaviji proti vojaški diktaturi na Poljskem in pozivamo vse demokrate v državi in v svobodnem svetu, naj dajo najširšo podporo vsenarodnemu gibanju Solidarnošč na Poljskem.

Vladimir Ademović, Sotir Akimovski, Zdenko Antić, Marijan Batinić, Dragan Cvetković, Aleksa Djilas, dr. Nenad Grisogono, dr. Dragaš Kešeljević, dr. Aleksandar Knežević, Raul Koenig, Marko Krstić, Dušan Krunić, dr. Ivo Lapenna, Rastko Marčetić, Ranko Marković, Mihajlo Mihajlov, Žika Milentijević, Marko Milunović, Predrag Pajić, Jože Perne, Dušan Pleničar, Djordje Radovanović, I. Rakočević, Zoran Raketić, dr. Ljubo Sirc, Dragutin Šporer, dr. Miloš Vauhnik, ing. Teufik Velagić, Vlada Vladisavljević, dr. Radivoje Vorkapić.

V slovenska obzorja in čez

Mogoče ne veste da...

— je slovenski pesnik in prevajalec Božo Vodušek, ki je umrl pred kakšnim letom, v oporoki zapustil svojo bogato in dragoceno knjižnico Gimnaziji za Slovence v Celovcu...

— se je konec prejšnjega leta po dolgem spet pojavil v slovenskih občilih izraz »božič« in da je bila celo nekakšna božična oddaja na TV, a v manj poslušani uri in za izseljence...

— se je znani slovenski publicist Taras Kermauner pred časom za stalno naselil v Avberju na Krasu...

— so v Ljubljani odkrili skupino mladoletnikov, ki je po zidovih pisala in risala nenavadne parole in simbole — kljukaste križe in zaokroženo črko »a«, ki naj bi pomenila »anarhija«...

— je dr. Franc Rode, znani profesor na teološki fakulteti v Ljubljani in prav tako znani predavatelj, zasedel pomembno mesto v Vatikanu v Sekretariatu za neverne v Rimu...

— se je v prav tistem ljubljanskem časopisu, ki daje svoje stolpce na razpolago napadalcem DRAGE, pojavil poziv v obliki oglasa »Prosimo, da govorite slovensko!«...

— je Vladimir Dedijer izdal nov Titov življenjepis, ki mu očitajo, da je filodjilasovski in protikardeljevski...

— je DRUŽBA ZA OBRAMBO TRADICIJE, DRUŽINE in LASTNINE, ki ji predseduje braziliski profesor Plinio Correa de Oliveira, izdala v več svetovnih dnevnikih dolgo izjavo o »dvoličnosti« francoskega — Mitterandovega — socializma, ki da je le izhodišče za komunizem, pri čemer tudi v svojem katoliškem integralizmu obsoja »nevtralnost« francoskih škofov...

— profesor France Vodnik pripravlja za celjsko Mohorjevo družbo izdajo nekaterih spisov znanega slovenskega katoliškega publicista iz predvojne Franceta Terseglava...

— je v znani zbirki »Oskar« milanske založbe Mondadori izšel Cankarjev roman Martin Kačur v novem lepem prevodu milanskega profesorja Arnalda Bressana...

— je neki Slovenec, ki se je bil prijavil za tragični izlet na Korziko, a je potem prepustil svoje mesto v letalu drugemu in tako ostal pri življenju, po katastrofi poiskal duhovnika in zaprosil za krst...

— da je sodelavka MLADIKE Zora Tavčar izročila celjski Mohorjevi družbi rokopis svoje knjige Veter v laseh, ki izide v prihodnji redni zbirki iste založbe.

— da je profesor Kajetan Gantar, ki je nedavno predaval goriškim in tržaškim dijakom o rimskem pesniku Vergilu, bil povabljen, da en semester predava na univerzi v Gradcu.

— da tržaški študent Tomaž Simčič, ki se sicer udejstvuje tudi na glasbenem področju kot pianist in zborovodja, dokončuje obširno tezo o liku dr. Jakoba Ukmarja.

— da je v Trstu v tisku knjiga slovenskega ameriškega duhovnika Čepona o njegovih potovanjih v Sovjetsko zvezo.

— da je skupina slovenskih zgodovinarjev na nedavnem simpoziju v Ljubljani popolnoma rehabilitirala lik Janeza Bleiweisa, ki ga je Edvard Kardelj imel za steber vsega slovenskega nazadnjaštva preteklega stoletja.

— da je ob koroških kulturnih dnevih 5. in 6. marca letos bila prvič v zgodovini povojne Jugoslavije v Ljubljani tudi razstava bogate knjižne zakladnice, ki jo je izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu.

MLADIKA

1982 LETO XXVI. - ŠTEV. 1 2 3 4

— je jugoslovanski predsednik Sergej Krajgher prejel doslej iz Italije več kot 20.000 pisem, ki se zavzemajo za tiste tri frančiškanske patre, ki so bili zaprti v zvezi z domnevnimi Marijinimi prikazovanji v Medjugorju v Hercegovini...

— da bo kmalu izšla v Trstu v prevodu prof. Butkoviča debela Zgodovina latinske literature Benedettija Riposatija, v prevodu prof. Renerja pa prav tako debela Zgodovina grške literature Raffaela Cantarelle...

— da šteje danes mesto Velenje 23.000 prebivalcev, od teh pa je samo 10.000 Slovencev...

— da se je bivši komunist Roger Garaudy, ki ga tudi po Sloveniji navajajo kot »napol kristjana«, ob smrti Suslova v listu Le Matin de Paris jokal za nekdanjim »bratskim prijateljem«...

— da v Ljudski republiki Albaniji tvegaš pet mesecev taborišča, če te kdo vidi, da se prekrižaš ...

— da je italijanski pisatelj Prezzolini, ki je v januarju obhajal svojo stoletnico, ne samo živ in zdrav, ampak tudi nespremenljivo ujedljiv in kritičen do Italijanov, med svojimi številnimi deli napisal tudi Manualetto italo - sloveno...

— da pisatelj Andrej Kobal preživlja zimo v kalifornijski puščavi Mojave, v luksuzni Villa Slovenija, ki mu jo je prepustil za nekaj mesecev prijatelj Belokranjec...

— da je Titov življenjepisec Vladimir Dedijer dobil za svoja dela skupni honorar v znesku 2 milijardi in 745 milijonov starih dinarjev oziroma 27.450.000 novih.

— da mariborska škofija pričakuje v kratkem imenovanje pomožnega škofa...

— da založba Slovenska Matica misli izdati v drugi izdaji Kocbekov partizanski dnevnik LISTINA...

— da si je buenosaireška SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA opomogla iz hude finančne krize in da misli z novim letom obnoviti izdajanje revije MEDDOBJE...

— da je v nekem dokumentu zadnje Dedijerove knjige, kjer je govor o Titovem pogajanju z Nemci 1944, tudi Titov stavek: »Naš največji sovražnik je Draža Mihajlović...«

— da je italijansko zunanje ministrstvo za l. 1982 nakazalo 1.800 milijonov lir za podporo kulturnim ustanovam Italijanov v Jugoslaviji...

— da je napredna občinska uprava v Miljah proti slovenskim toponomastičnim napisom v središču tega obmorskega mesteca, češ da zadostujejo slovenski napisi v okolici...

— da je radio Ljubljana oddajal v torek, 23. februarja, ob 23. uri, v celoti pesem Simona Gregorčiča »V pepelnični noči«...

— je znani marksistični teoretik Zdenko Roter, ko je pred kratkim predaval prosvetnim delavcem v Novi Gorici, osupil svoje poslušalstvo s trditvijo, da je vera v bistvu pozitivna zadeva.

— da je mlada tržaška književnica Irena Žerjal pripravila novo pesniško zbirko in dokončala roman iz tržaškega življenja.

— da se v Medjugorju v Hercegovini še naprej nadaljujejo domnevna Marijina prikazovanja in da so se začela romanja tja tudi iz Slovenije.

— da je od 30 abiturientov-realcev Liceja Prešeren v Trstu, ki so z letalom poleteli na šolski izlet v Rim, samo 10 hotelo obiskati Vatikanske muzeje (!).

— da se je položaj slovenske knjige v zadnjem času zelo poslabšal, da se število izdaj zmanjšuje in da se je v slabem letu prodaja skrčila za 30 odstotkov.

— da je znani narodni delavec Lojze Ude, ki je pred kratkim umrl v Ljubljani, kot privrženec OF sicer med vojno skrival na svojem domu Borisa Kidriča, a ni soglašal s politiko likvidacij KPS.

— da bo prihodnje leto poteklo sto let, odkar je v Ljubljani začel izhajati kot dnevnik dotedanji tednik SLOVENEC.

Izlet zastopnikov etničnega tiska 1982

Letošnji izlet zastopnikov etničnega tiska je priredilo in podpiralo Ministerstvo za turizem in razvedrilo. Namen izleta je bil, da zastopniki etničnih časopisov spoznajo prostranost in lepoto Ontarijske province in ta svoja izkustva in doživetja posredujejo svojim bralcem. V letošnji skupini je bilo 49 zastopnikov 37-tih jezikovnih skupin.

Izlet Etničnega tiska pod geslom WHAT'S YOURS TO DISCOVER IN ONTARIO (Spoznajte kar je Vašega v Ontario), je trajal 6 dni in obsegal potovanje, ki je bilo dolgo 900 milj ali blizu 1500 km. Potovali smo po vzhodnem delu Ontaria, kjer je ohranjena 300-letna zgodovina Kanade. Preteklost se nam je odkrivala, ko smo obiskovali zgodovinske stavbe, javne galerije, muzeje, kamnite vojaške utrdbe, gostoljubna stara gostišča, vodne mline, prijazne stare naselbine in še mnoge druge zanimivosti iz preteklosti. Poleg zgodovinskih zanimivosti pa nudi ta del naše Province tudi mnoge možnosti za razvedrilo in njegovi gostoljubni prebivalci prijazno sprejemajo obiskovalce.

Pokrajina je prostrana, zelena, polna jezer, rek in potokov, kar privablja ribiče, taboriščnike in sploh ljudi, ki ljubijo naravo. Letošnji izlet je bil še posebno pomemben, ker prav to leto praznujemo 150 letnica Rideau Kanala. Ta vodna pot, ki veže Ottawo s Kingston-om, je dolga 123 milj. Kanal je speljan preko zelo slikovite pokrajine in ima več ročno upravljanih jezov in zatvornic (dvižna vrata). Prvotno je bil zgrajen v vojaške svrhe v slučaju ameriškega napada, a v ta namen do danes še ni bil rabljen. Sedaj plovejo po njem izletniške ladje in privatne ladjice, čolni in jadrnice.

V spomin na 150-letnico Rideau kanala je predvideno okrog 500 različnih spominskih proslav in prireditev v različnih krajih ob bregovih kanala.

Tudi naša prijetna plovba po kanalu in ustavljanja na različnih krajih, je imelo namen, da spoznamo prijetnosti take vožnje in se ob postankih srečamo z ljudmi, ki prebivajo ob slikovitih bregovih tega kanala. Bili smo deležni njihovega gostoljubja in pozornosti, za vse ostalo pa je prispevala narava.

Po tej vodni poti smo prispeli v glavno mesto Kanade Ottawa, kjer je naša pot dosegla višek. Poleg ogleda tega prijetnega in lepo urejenega mesta, smo imeli priliko, da smo se srečali tudi našimi zastopniki vlade.

V Cornwall-u, kjer so ukrotili brzice na reki St. Lawrence, je velika elektrarna Robert H. Sanders-a. Ob obisku Upper Canada Village-a smo "doživeli" 19. stoletje, ko smo občudovali nekdanji način življenja. Fort Wellington je vojaško oporišče iz vojne leta 1812. V najbolj mogočni kanadski vojaški utrdbi Fort Henry se tudi sedaj vadi skupina kanadskih študentov po vzoru angleške armade in leta 1867. V Kingston-u smo obiskali Hockey Hall of Fame in si ogledal živahno nočno življenje. Nato pa nas je vodila pot nazaj proti Torontu.

Bil je čudovit izlet in v prijetni družbi smo preživljali lepe dneve. Želel bi, da bi imel vsak možnost spoznati ta vzhodni del naše ontarijske Province, posebno v letošnjem letu,ob proslavi 150 letnice Rideau kanala je zato zelo ugodna prilika. Tako boste tuudi vi odkrili in spoznavali, kaj je vašega v Ontario.

— r.

Udeleženci pred Ontarijskim parlamentom v Torontu

Sponsored by the Ministry of Tourism and Recreation, Government of Ontario, the annual Etnic Press Tour is a chance for ethnic journalists to discover and enjoy the vast province of Ontario and share their experience with their readers.

Tour '82 took us to Ontario East, Canada's heritage land, where 300 years of nation-building are represented through its historical buildings, public galleries, stone fortresses, friendly inns, water-powered mills, as well as many other tourist attractions, are still standing independent of today's world.

Not only is this area noted for its historical importance, for it is full of green land and mazes of lakes, rivers and streams all combined to make it an excellent fishing, hiking and camping area.

In total we were 49 individuals, repreesenting 31 different language groups on our way to a 900-mile, 6-day tour of WHAT'S YOURS TO DISCOVER and that's what this tour was designed to do.

Our first discovery was that this year is the most appropriate year to visit Eastern Ontario because it is the 150th anniversary of the Rideau canal system which extends from Ottawa to Kingston; 123 miles through picturesque scenery and hand-operated locks and dorms. The canal was originally intended to be used for military purposes in case of an American invasion. It has never been used for military reasons and today is a pleasure craft canal. In all, there are 500 celebrations planned for this year in communities along the canal and so our celebrations were also based around the Rideau with pleasure craft cruises, BBQ's along its banks and places to stay with the sound of rushing falls in the background.

Our particular tour took us to major steps like Ottawa, the capital city of Canada; Cornwall, where the Robert H. Saunders Ontario Hydro Generating Station tamed the rapids of St. Lawrence to generate electricity; through Upper Canada with its village duplicating the lifestyle of the mid 1800's; Fort Wellington a military post readied for action during the war of 1812; Fort Henry, Canada's mightiest fortress where a group of Canadian students are trained in the likings of the British army of 1867; and finally Kingston with its Hockey Hall of Fame and its bright night life.

Eastern Ontario is something each of us should experience at least once in a lifetime, and this summer with the Rideau's 150th anniversary is an excellent time to do so. So take time out, enjoy and find out "What's yours to discover in Ontario!" — r.

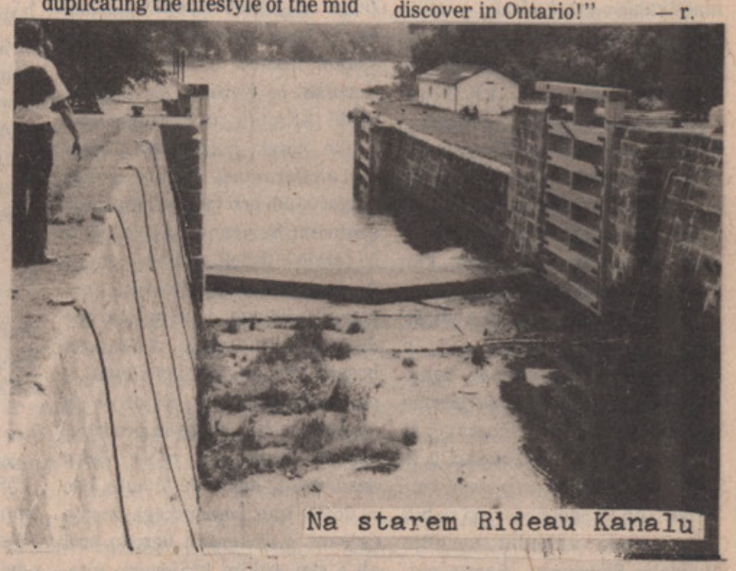

Na starem Rideau Kanalu

Knjižnica federalnega parlamenta v Ottawi

Fort Old York v Kingstonu